

Supertonyher
P 1090 (2)

OSZK HIRADÓ

XXVI. ÉVFOLYAM 7 - 12. SZÁM
- 1983 -
1984 MAR 1 0

7-12

T A R T A L O M

O S Z K H I R A D Ó

KRÓNIKA

- 121 A VT munkájából /Összeáll.: Somkuti Gabriella/
123 Külföldi kapcsolataink /Összeáll.: Révay Rita/
125 Személyi hírek és változások /Összeáll.: Hernády Dénes/
127 Kitüntetések
128 Az 1983. évi Keresztury jutalom odaítélése
129 Pályázati hirdetés

Az Országos Széchényi Könyvtár MSZMP alapszervezetének, Szakszervezeti Bizottságának és KISZ alapszervezetének lapja

XXVI. évfolyam 7-12.sz. - 1983.

Felelős Szerkesztő:
BOR KÁLMÁN

MUNKÁNKRÓL KÉRDÉSEINKRŐL

- 130 Az 1983. év értékes szerzeményei
130 Kézirattár /V.W.É./
131 Régi Nyomatványok Tára /Soltész Zoltánné/
133 Színháztörténeti Tár /Belitska-Scholtz Hedvig/
134 168 óra. 1983. október 15. /Közreadja: Bor Kálmán/

A szerkesztő bizottság elnöke:
JUHÁSZ LÁSZLÓNÉ

A szerkesztő bizottság tagjai:
BELITSKA-SCHOLTZ HEDVIG, BORSÁNYI ZSUZSANNA, GERŐ ZSOLTNÉ, JUHÁSZ MÁRTA, MOHOR JENŐ, NAGY ZOLTÁN, ROSTA LAJOSNÉ, SOMKUTI GABRIELLA

TÁJÉKOZÓDÁS

- 138 Babits Mihály emlékkiállítás /K.O./
139 Gombocz István emlékülés /Sg/
139 Látogatóban Fajsz Károlynál /Borsányi Zsuzsanna/
140 Magyar-amerikai konferencia az OSZK részvételével /Kovács Ilona/

A szerkesztőség titkára:
BURÁNY TAMÁS

A szerkesztőség címe:
Budapest, VIII. Múzeum krt. 14/16.
Postacím: 1827 Budapest, Pf. 486.

ÉPÜLŐ UJ OTTHONUNK

- 142 Vári krónika 1983. VII-XII. hó /Összeáll.: Sonnevend Péter/
Az OSZK költöztetésének terve

Felelős kiadó:
SUSÁNSZKY ZOLTÁNNÉ

IFJUSÁGI FÓRUM

- 149 Fiatalok publikációs lehetőségei az OSZK-ban /Heltai János/
153 Fiatalok beszélgetése az Együttélés c. filmről /Maróti Ádám/

Készült az Országos Széchényi Könyvtár sokszorosító üzemében, 480 példányban, 6 kiadói iv terjedelemben
Munkaszám: 84 068
Budapest, V. Guszev u. 1.
Felelős vezető: ROSTA LAJOSNÉ

KÖNYVTÁRUNK ÉLETÉBŐL

- 156 A pártszervezet hírei /Összeáll.: Kastaly Beatrix/
159 A szakszervezet hírei /Összeáll.: Karácsonyi Rózsa és Jenel Ildikó/
161 Az OSZK Énekkarának 1983-ban végzett munkájáról /Vavrinecz Veronika - Párkainé Eckhardt Mária/
162 Tanulmányi kirándulás Bulgáriában és Törökországban /Borsányi Zsuzsanna, Németh László, Tremkó Györgyné, Szeles Rózsa/
169 Szerkesztőség közlemény

Címlapon: Illusztráció a nemzeti könyvtárak építésének történetéhez /A Borsenblatt 1983. évi 5. számából./

ISSN 0324-2064

KRÓNIKA

A Vezetői Tanács augusztus 2-án és szeptember 20-án a kölcsönös tájékoztató, ill. tájékoztatás céljából összehívott, informatív jellegű értekezletet tartott és folyó ügyeket tárgyalta.

Az október 25-i ülésen Juhász Lászlóné, a Személyzeti osztály vezetőjének előterjesztésében megtárgyalta a Vezetői Tanács a november 7-i jutalmakat és döntött a vitás kérdésekben. Ugyancsak Juhász Lászlóné előterjesztésében foglalkozott a VT a szocialista országokba szóló /személycserés/ 1984-es kiküldetésekkel és meghozta a szükséges döntéseket.

A november 8-i ülésen a Vezetői Tanács elsőként dr. Havasi Zoltán főigazgatóhelyettes "A Kulturális és történelmi emlékeink feltárása, nyilvántartása és kiadása c. kutatási főirányba vágó munkák /1981-1985/ folyamatának értékelése és az OSZK ezekkel összefüggő 1986-1990-es középtávú tervjavaslata" c. előterjesztését tárgyalta meg.

Határozatok: 1. A VT jóváhagyólag tudomásul vette az 1981/85-os tervidőszak eddigi folyamatának értékelését. Az értekezleten elhangzott észrevételekkel kiegészítve elfogadta az 1986-1990-es időszakra szóló tervjavaslatot is, amely - kiegészített formájában - a kutatási főirány Koordináló Tanácsa elé terjeszthető. 2. A két háború közötti korszak sajtóbibliográfiájának munkálatait a VT különösen fontosnak tartja. A bibliográfiai gyűjtésnél törekedni kell az intézményközi együttműködésre. Megvizsgálandó, hogy a munkálatok meggyorsítása érdekében milyen mértékben lehetne OSZK-erőforrásokat is felhasználni.

A VT második napirendi pontként dr. Heltai János "Fiatalok publikációs lehetőségei az OSZK-ban" c. előterjesztését tárgyalta meg. A VT pozitívan értékelte mind a helyzetfelmérést, mind a javaslatokat, mivel valós és megoldandó problémákra hívták fel a könyvtár vezetőségének figyelmét. /Szövegét l. az Ifjúsági Fórum-rovatban./

Határozatok: 1. Megvizsgálandó egy sokszorosított formában kiadásra kerülő új időszakos kiadvány /sorozat/ megindításának lehetősége a fiatal munkatársak megfelelő szakmai színvonalat képviselő publikációinak közzétételére /tanulmányok, tanulmány-részletek + adattár tartalommal/. - 2. A Keresztury-jutalomra benyújtott pályázatokat a jövőben külső lektorok bírálják el. - 3. Megvizsgálandó, hogy a Keresztury-jutalomra fordítható összeget miként lehetséges egy Arany-bibliográfia létrehozására felhasználni.

Az egyéb ügyek tárgyalása során a VT határozatban mondta ki, hogy a könyvtár valamennyi épületére vonatkozólag /beleértve a vári épületet is/ a biztonsági helyzet elemzésének már korábban megkezdett munkáját meg kell gyorsítani és a szükséges intézkedéseket haladéktalanul meg kell tenni.

A Vezetői Tanács november 22-i ülésén dr. Kovács Ilona osztályvezető "Az Országos Széchényi Könyvtár közművelődési programja" c. előterjesztését tárgyalta meg.

Határozatok: 1. a VT jó alapszövegnek tartja az előterjesztést és megbizta Kovács Ilonát, hogy az értekezleten elhangzott és a még hozzá a későbbiekben eljuttatott javaslatokkal azt egészítse ki. A végleges szöveget az OSZK majd felsőbb szervekhez is továbbítja tájékoztatásul. - 2. A VT egyetértett azzal, hogy 1984-ben szükséges egy közművelődési feladatokkal foglalkozó munkatárs kijelölése, ill. kinevezése.

Az egyéb ügyek között Sonnevend Péter főosztályvezető beszámolt az intézmény ügyrendjének előkészítésére létrehozott munkabizottság nov. 18-i üléséről és annak határozatairól.

Dr. Molnár Ferenc főigazgató beszámolt a nov. 18-i vári helyszíni szemléről, amelyen Aczél György, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a KB titkára, Köpeczi Béla művelődésügyi és Ábrahám Pál építésügyi miniszterek, Tétényi Pál, a KB. Tudományos, Közoktatási és Kulturális osztály vezetője vettek részt.

Az építő vállalat képviselői ez alkalommal ismét megerősítették korábbi ígéretüket, hogy az épület december 22-re elkészül és megkezdődhet a műszaki átadás. Előtte a Széchényi Könyvtár képviselői bejárják az épületet és jelentést tesznek annak állapotáról.

Dr. Molnár Ferenc főigazgató hangsúlyozta, hogy a vári felkészülés és költözés elkövetkező időszakában a könyvtárban fokozott fegyelemre, összefogottságra és erős központi irányításra van szükség.

A Vezetői Tanács december 20-i ülésén Szücs Jenőné osztályvezető előterjesztésében a "Jelentés a Magyar ISBN Iroda és a Magyar ISSN Iroda felülvizsgálatáról" c. anyagot tárgyalta meg.

A Vezetői Tanács megállapította, hogy a bizottság példamutató igényességgel dolgozott, jelentésük alapos helyzetelemzésről és kiváló szakmai hozzájárulásról tett tanubizonyosságot. Munkájuk rendkívül hasznos volt, sokat segített mind a mai, mind a távlati feladatok kijelölésében. A vizsgálat fontosságát még növeli az a tény, hogy a kiadványok szabványos számozása nemcsak az OSZK, hanem a magyar könyvtárügy egészének ügye és érdeke. A könyvtár vezetősége elismerését fejezte ki a felülvizsgálatot végzőknek: Szücs Jenőnének, Lovászné Vona Katalinnak, dr. Nagy Zsoltnának, Szalai Gindl Rozáliának.

A Vezetői Tanács egyetértett a felülvizsgálati jelentés javaslataival és azokat határozattá emelte. Intézkedett a VT, hogy a határozatok végrehajtásáról határidőket is feltüntető ütemterv készüljön.

A VT ezután Juhász Lászlóné, a Személyzeti osztály vezetője "A káderutánpótlási, - képzési és továbbképzési terv 1981-1985. 1983. évi végrehajtása" c. beszámolóját vitatta meg.

Az egyéb ügyek között ismertették, hogy a biztonsági intézkedések keretében megtörtént az idegenek, elsősorban filmesek, TV-munkatársai, stb. részére a főépületbe való belépés

engedélyezésének szabályozása, a Magyar Nemzeti Múzeum gyakorlatával összhangban. Az engedélyhez szükséges /számozott/ űrlapok az Igazgatási osztályon és az I. főosztályon állnak rendelkezésre. - Sonnevend Péter főosztályvezető bejelentette, hogy december 22-én 10 órakor megkezdődik a vári épület műszaki átadása, amelyre a könyvtár képviselőit meghívták. - Végül több munkatársunkat ért elismerésről hangzott el tájékoztatás: Komjáthy Miklósné osztályvezető a két világháború közötti korszak retrospektív bibliográfiája munkáinak vezetéséért akadémiai pályázati jutalomban részesült. - Mázsár István gazdasági igazgatóhelyettes az I. kerületi Népi Ellenőrzési Bizottság jó munkájáért elismerésben részesítette. - Lyublyanovics Katalin az MSZMP IX/I körzeti bizottsága a Hazafias Népfrontban végzett jó munkájáért elismerésben részesítette.

Összeállította: Somkuti Gabriella

KÜLFÖLDI KAPCSOLATAINK (1983. július-december)

Személycseré keretében érkezett vendégeink

Bulgária

A szófiai Cirill és Method Nemzeti Könyvtár munkatársa, Antonina Markova restaurátor - bolgár költségen - restaurálási tapasztalatcserére érkezett hozzánk.

Csehszlovákia

A kassai Állami Tudományos Könyvtárból Dr. Michal Potemra kerekasztal beszélgetésen vett részt a Magyar Könyvtáros Egyesület rendezésében. Téma: "A tudományos könyvtár munkamódszerei és feladatai a fejlettebb szocializmust építő társadalomban", valamint folytatta kutatásait az Olvasószolgálaton.

A martini Matica Slovenskából ketten érkeztek: Julius Korda bibliográfiai osztályvezető az OSZK bibliográfiai tevékenységével ismerkedett meg, Elena Saktorova, a Régi Nyomatványok-részleg munkatársa pedig régi szlovákiai nyomtatványok bibliográfiai adatgyűjtését végezte.

A pozsonyi Egyetemi Könyvtár Szakkatalógusának vezetője, Klára Vančerková a könyvtári-feldolgozást tanulmányozta, Zelmira Geskova pedig az 1918-1951 közötti iskolai értesítőket kutatta.

A prágai Statni Knihovnából Jiřina Horáľková, a Nemzetközi Csereszolgálat vezetője a

hivatali kiadványok cseréjével, feldolgozásával valamint a kiadványcserével kapcsolatos problémákkal ismerkedett meg, Jiří Polišenský a fotó- és mikrofilmszolgáltatást, a hírlap-mikrofilmezést és az RNYT katalógusait tanulmányozta.

Jugoszlávia

A belgrádi Nemzeti Könyvtárból Dušica Bičok, Radmila Davidović, Miroslava Babović, Vera Lažović, Vlasta Isaković, Milica Kisić, Katarina Mano-Zisi, Nadežda Sindik a szentendrei Szerb Orthodox Egyház könyvtárában állományvédelmi és feldolgozó munkát végzett.

Az ujvidéki Matica Srpska munkatársai szintén a szentendrei könyvtárban dolgoztak: Nada Djokić, restaurálási osztályvezető, Georg Jovanović, restaurátor, Mara Todorović katalógizálási osztályvezető, Zorka Vuković, Todor Idvorean.

Lengyelország

A krakkói Jagello Egyetem Könyvtárából Zofia Wawrykiewicz a Régi Nyomtatványok Tárának munkatársa a régi könyvek gyűjteménye, a tudományos könyvtár szervezete, könyvtörténet témakörben tájékozódott, Zofia Galicka pedig a betürendes katalógusok, tudományos tájékoztatás témakörben.

NDK

A berlini Deutsche Staatsbibliothekből Dr. Heinz Gitting főigazgató-helyettes és Eberhard Fritzsche személyzeti osztályvezető látogatott hozzánk.

A lipcsei Deutsche Bücherei Térképtárának vezetője, Joachim Dammhain és a Bibliográfiai osztály munkatársa, Herbert Gittel térképtári ill. bibliográfiai tapasztalatcserére érkezett.

Szovjetunió

A leningrádi Szaltikov-Scsedrin Könyvtárból Dariann Vasziljevics Jevszejev a KMK tevékenységének tanulmányozására látogatott hozzánk, a közművelődési könyvtárak gyűjteményeinek kialakítása és az olvasáskutatás érdekelte.

JELENTŐSEBB KÜLFÖLDI KUTATÓK ÉS DELEGÁCIÓK LÁTOGATÁSA

Októberben a lengyel Kulturális Minisztérium három tagu delegációja érkezett hozzánk Lucjan Biliński vezetésével. A könyvtári állománygyarapítás, kiadókkal való kapcsolattartás, a közművelődési könyvtárak módszertani tevékenysége, az iskolai könyvtárak, olvasómozgalmak és a könyvtári kutatások kérdései iránt érdeklődtek.

Szintén októberben látogatott hozzánk Otto Wächter professzor, a bécsi Österreichische Nationalbibliothek - Institut für Restaurierung vezetője. Konzultációra érkezett az Egyetemi Könyvtár kódexei restaurálása és 2 db. zirci glóbusz restaurálása tárgyában.

Török vendégek ismerkedtek a Nemzeti Könyvtárral augusztusban: Gohce, Kemal, Düzgünoglu, Öz és Ilban.

A londoni British Library főigazgatója, Sir Harry Hookway vezetésével a legjelentősebb angoliai könyvtárak, könyvtárügyi intézmények és szervezetek vezetőiből álló 9 fős delegáció egy héten át tájékozódott a budapesti nagykönyvtárakban és az OSZK-ban - az angol-magyar szeminárium keretében - megvitatta a magyar szakemberekkel az aktuális szakmai problémákat.

Esko Häkli, a Helsinki Egyetemi és Nemzeti Könyvtár igazgatója a finn-magyar könyvtári kapcsolatok fejlesztésére érkezett az OSZK-ba.

A magyar-amerikai kulturális kapcsolatok egyik figyelemreméltó eseménye volt a 3 napos budapesti amerikanisztikai szeminárium, aminek a témája az amerikai kulturális értékek létrejöttének kutatása volt. Ezen belül vizsgálták, hogy az erópai bevándoroltak és egyéb kisebbségek milyen módon járultak hozzá ezeknek a kulturális értékeknek a létrehozásához. A tanácskozás anyaga mind a "történelmi, kulturális hagyományaink" kutatási főirányhoz, mind a hungarológiai kutatásokhoz is kapcsolódik.

Összeállította: Révay Rita

SZEMÉLYI HÍREK ÉS VÁLTOZÁSOK (1983. augusztus 1. - 1983. december 31.)

Uj dolgozóink:

Bagi János szakalk.l. /Főlépéldány Kp./, Bánosi György szakalk.l. /Szakozó Oszt./, Beöreöndy Anikó szakalk.l. /Szakozó Oszt./, Biró Zoltán főmunkatárs l. /Főigazgatóság/, Böszörményiné Szulyovszky Márta szakalk. l. /Főlépéldány Kp./, Danku György szakalk.l. /Térképtár/, Dénesné Katona Erzsébet szakalk.IV. /MNB Szerk./, Dr. Elekes Péter ügyint.l. /Bér- és Munkaügyi Oszt./, Ertel Gézáné bm.l. /Olvasószolgálat/, Fazekas Kálmán bm. l. /Sokszorosító és Könyvkötészet/, Fekete Lajosné ügyint. II. /Pénzügyi és Számviteli Oszt./, Hajnal Jánosné szakalk.l. /Olvasószolgálat/, Harmat Béla szakalk.II., Kertész Szerénke bm.II. /Műszaki és Fenntartási Oszt./, Keszegh István szakalk.l. /Főlépéldány Kp./, Kukorelly Endre szakalk.III. /KMK Gyűjt. Fejl. és Bibl. Tan. Szolg./, Lyublyanovics Katalin szakalk.III. /Kötelespéldány Szolg./, dr. Rozgonyi Tamásné szakalk.l. /Katalogizáló Oszt./, Maurer Zsuzsa szakalk.l. /Gyarapítási Oszt./, Schulteisz Gyula szakalk.l. /Olvasószolgálat/, Nyul Lászlóné szakm.l. /Mikrofilmtár/, Szabados Judit szakm.II. /Rest. Lab./, Takács Ferenc szakm.l. /Raktári Oszt./, Vadász Györgyné szakm.II. /Sokszorosító és Könyvkötészet/, Varga Katalin szakalk.l. /Olvasószolgálat/, Zichy Mihály szakalk.III. /Kézirattár/

Eltávoztak a könyvtártól

Nyugdíjazással:

Dr. Borsa Gedeon osztályvezető / RMNYT Szerk./, Fügedi Péterné főosztályvezető /II. Főosztály/, dr. Markovits Györgyi osztályvezető / ZKT/, Mészáros Mihályné bm.II. /Műszaki és Fenntartási Oszt./, dr. Németh Mária osztályvezető /Főigazgatóság/, dr. Nyáry Gálné szakalk.III. /Repertórium Szerk./, Pelejtey Tibor osztályvezető /KMK Szervezési és Prop. Oszt./, Szász Andrásné fm.I. /Olvasószolgálat/, Tölgyesi Lászlóné szakalk.IV. /Fölőspéldány Kp./, dr. Wix Györgyné osztályvezető /Gyarapítási Oszt./

Áthelyezéssel:

dr. Baranyi Olga szakalk.I. /Budapesti Műszaki Egy./, dr. Bartos Éva fm.II. /Budakeszi Nagyközségi Könyvtár/, Fejős Lajosné bm.II. /Helyközi Távbeszélő Igazgatóság/, Földessy Péter szakalk.III./Központi Múzeumi Igazgatóság/, Hódy János szakalk.IV. /Országgyűlési Könyvtár/, dr. Lichtmann Tamás szakalk.I. /KLTE/, dr. Merényi Ferencné szakalk. II. /MSZMP Pol. Főisk./, Nagy Csaba szakalk.II. /Petőfi Irodalmi Múzeum/, dr. Pálincás Györgyné szakalk.II., csv. /MÉM Információs Kp./, Pintér Mária szakalk.IV. /Közzgazd. Egy. Központi Könyvtára/, Sáron László szakalk.I. /Műv.Min./, Strupka József szakalk.III. /Energiagazdálkodási Int./, Urbauer Lászlóné bm.I. /Magy. Nemzeti Muz./, Varga Katalin bm.I. /MTI/, Várszegi Róbert bm.I. /Közlekedéstud. Int./

Munkaviszonya megszűnt:

Jancsó Ildikó szakalk.IV., Kiss Dénesné szakalk.I., Lukács László bm.I., Megyeri János szakm.I., Molnár Tibor szakm.I., Süle Gábor szakalk.I.

Felmondással:

Balázs Ferencné műhelyvezető, Fodor Éva szakalk.III, Pintér Pál bm.I.

Átsorolások:

Bagóczkiné Száraz Erzsébet műhelyvezető, Horváthné Solymár Ildikó szakalk.III., Hörömpöli Andrásné szakalk.III., Koczka Katalin szakalk.III., Kutasi Ildikó szakalk.III., Lőrinczné Juhász Márta szakalk.III., Murányi Mihályné szakalk.III., Pataki Gáborné szakalk.III., Piskor István műhelyvezető, Sárosi Attila szakalk.III., Szita Gábor szakalk.III.

Szolgálati beosztás változások:

Bánfi Szilvia szakalk.l. Zárt Kiadványok Tára, Biegelbauer Pál szakalk.l. KMK Módszertani Kut. és Továbbk. Oszt., dr. Csapody Miklós szakalk.l. Kutatásszervezési Cso., Csucs Dalma szakalk.l. Repertórium Szerk., Dömötör Lajosné fm.l. Repertórium Szerk., Horváth Mariann szakalk.l. Nemzetközi Csere, Jenei Anna üi.III. Gyarapítási Oszt., Serf András bm.l. Mikrofilmtár

Szolgálati megbízások:

Dr. Arató Antal osztályvezető - KMK Szervezési és Prop. Oszt., dr. Kovács Ilona osztályvezető - Kutatásszervezési Cso., Nagy Zsoltné osztályvezető - Repertórium Szerk., dr. Pavercsik Ilona megbízott osztályvezető - RMNY Szerk., Sándor Ernő osztályvezetőhelyettes - Repertórium Szerk., Somogyi Pálné osztályvezető - Zárt Kiadványok Tára, Sonnevend Péter főosztályvezető - II. Főosztály, Szinai Tivadarné osztályvezető - Gyarapítási Oszt., Vajda Gábor főosztályvezető helyettes - II. Főosztály, Wolf Magdolna osztályvezetőhelyettes - Könyvek Központi Katalógusa, Zöldi Péter osztályvezetőhelyettes - MNB Szerk.

Összeállította: Hernády Dénes

KITÜNTETÉSEK

A művelődési miniszter nyugdíjba vonulásuk alkalmából Fodor Bélának és Nyáry Gálnének a Kiváló Munkáért, Varga Lajosnának és Kiszely Olivérnak a Szocialista Kulturáért kitüntető jelvényt adományozta.

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa eredményes munkásságuk elismeréseként, nyugalomba vonulásuk alkalmából dr. Borsa Gedeonnak, az Országos Széchényi Könyvtár osztályvezetőjének a Munka Érdemrend arany fokozata, Pelejtei Tibornak, a Könyvtártudományi és Módszertani Központ osztályvezetőjének a Munka Érdemrend ezüst fokozata kitüntetést adományozta.

A Magyar Tudományos Akadémia elnöke a távlati és középtávu tudományos kutatások körében benyújtott pályamunkájáért -- Magyar könyvészet 1921-1944. VI. és VII. kötet -- a Retrospektív bibliográfiai szerkesztőség munkatársait, dr. Komjáthy Miklósnét 8000 Ft, dr. Spira Györgynét, Froemel Károlynét, Simon Jánosnét és Kiss Dénesnét 3000-3000 Ft jutalomban részesítette.

AZ 1983. ÉVI KERESZTURY JUTALOM ODAITÉLÉSE

Az 1983. évi Keresztury pályázatra szóló felhívást az OSZK Híradó 1982. december 11-12. számában és a Kis Híradó Január 24-i 1. számában tette közzé az intézet vezetősége.

A pályázatra az alábbi nyolc tanulmány érkezett be:

- Bács-Bodrog vármegye térképei az Országos Széchényi Könyvtár Térképtárában /"Honismeret"/
- A COM /Computer Output Microfilm/ technika könyvtári alkalmazásáról
- A fálusi lakosok olvasási és könyvbeszerzési szokásai /"Változó világ"/
- Károlyi Gáspár /Tanulmány és szövegkiadás/
- A kurucmozgalom francia kapcsolatai 1674-1683.
- Libri e stampe italiani del Quattrocento e del Cinquecento nella Biblioteca Nazionale Ungherese /XV. és XVI. századi olasz könyvek és nyomtatványok a Magyar Nemzeti Könyvtárban/
- A Magyar Athénás forrásai /"Historia litteraria"/
- Szabadságepizódok Bakonyoszlopon /"Oszlop"/

Az egyes pályaműveket a Tudományos Bizottság által felkért szakértők lektorálták, majd ezt követően a bizottság tagjai a dolgozatokat személyesen is áttanulmányozták és ennek alapján véleményt formáltak. A Tudományos Bizottság 1983. október 27-én lefolytatott alapos vita után alakította ki közös javaslatát. Az intézet vezetősége a lektori véleményeket figyelembe véve a bizottság javaslatát jóváhagyta.

Az 1983. évi pályázatra beérkezett művek közül az intézet vezetése hármat érdemesített jutalomra:

SZABÓ András: Károlyi Gáspár /Tanulmány és szövegkiadás/ c. tanulmányát 8000 forinttal

GEREBEN Ferenc: A falusi lakosok olvasási és könyvbeszerzési szokásai c. tanulmány 4000 forinttal

Z. Héjjas Eszter: A kurucmozgalom francia kapcsolatai c. tanulmányt 4000 forinttal díjazta.

Budapest, 1983. november 19.

dr. Molnár Ferenc s.k.
főigazgató

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY

Az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatósága pályázatot hirdet az 1984. évi Keresztury-jutalomra. /Keresztury Dezsőnek az OSZK dolgozói javára tett adományáról szóló tájékoztatás az OSZK-Hiradó 1978. évi 4. számának 62. lapján jelent meg./

Pályázhatnak a könyvtár állandó munkatársai a tudomány, elsősorban a társadalomtudományok területén, munkaköri feladataikon kívül eső teljesítményükkel /könyv, tanulmány, forrásközlés, bibliográfia/.

Pályázni egyéni alkotásokkal lehet, de kivételesen társszerzők, illetve szerzői együttesek művei is benyújthatók.

A pályamunkák megkívánt terjedelme legalább három szerzői iv /kb. 68 gépelt oldal, egyenként 30 sorral, soronként 60 betűhellyel/. Az 1984. évi pályázaton 1980-1983-ban készült munkákkal lehet részt venni, függetlenül attól, hogy azok publikálásra kerültek vagy kerülnek.

A pályázatra beérkezett művek lektoráltatásáról a könyvtár Tudományos Bizottsága gondoskodik. A Bizottság javaslata alapján a könyvtár vezetősége jutalmazza a két legjobb munkát.

A két jutalom együttes összege 14.000 Ft, amely azonban a bíráló bizottság határozata szerint növelhető vagy csökkenthető.

Pályázatként az elbírálendő mű kéziratának egy - névvel vagy jeligével jelzett - példányát kell dr. Havasi Zoltán főigazgató-helyetteshez 1984. június 1-ig benyújtani.

A jeligével pályázók egy lezárt borítékban - amelynek külsején jeligéjüket feltüntetik - adják meg nevüket. A bíráló bizottság a döntés meghozatala után csak a díjazottak borítékait nyitja fel.

Budapest, 1983. november 19.

Főigazgatóság

MUNKÁNKRÓL KÉRDÉSEINKRŐL

AZ 1983. ÉV ÉRTÉKES SZERZEMÉNYEI

KÉZIRATTÁR

Elméletben minden kéziratot dokumentum valakinek a "fondjába", személyi levéltárába, hagyatékába tartozik. Az esetek többségében azonban - főleg a régebbi századokból - nem a teljes kézirat-hagyaték maradt fenn, hanem vagy egyes kéziratok, vagy kisebb kézirategyüttesek, hagyatéktöredékek. Minél régebbi a kézirat, annál nagyobb a valószínűsége annak, hogy elszigetelten, eredeti összefüggéséből kiszakítva marad ránk.

Idői beszerzésünk igazolja ezt a megállapítást. Az itt bemutatandó 15 tétel közül az első öt, a 18. század közepétől a 19. század közepéig, önállóan, egyes kéziratként érkezett gyűjteményünkbe. A második hat tétel, a 19. század végéről és a 20. század első feléből: kisebb 20-50 darabos kézirategyüttes. Végül így viszonylag teljes, /vagy legalábbis nagyterjedelmű/ kortársi hagyatékkal gyarapodott az idén gyűjteményünk.

Első a sorban Antonio Paravia olasz katonatiszt albuma, mintegy 250 árnyképpel és vízfestménnyel kortársairól: hivatalnokokról, tisztokról, papokról, hölgyekről. A kortörténeti érdekességű, jellemző portrék nagyrészt az Ión szigeteken készültek, a személyek többsége olasz, kisebb részük azonban Ausztria és Dalmácia területére utal. A kötet nem tekinthető hungarikumnak - gyűjtőkörünkbe mint Magyarországon felbukkant, speciális érdekességű dokumentum tartozik bele.

Már a 19. század elején, az erdélyi szászok körében keletkeztek a következő kötetek: Michael Georg Herrmann : Das alte und neue Kronstadt című, részben publikált műve, valamint egy Andreas Fink nevű tanár és lelkész eddig ismeretlen erdélyi története 1824-ből.

Kiemelkedő érdekességű Tóth Pápay Zsigmond sárospataki ügyvéd 1812 és 1857 között keletkezett feljegyzés-gyűjteménye, a Miscellanea curiosa. Tóth Pápay irodalmi, történeti, művelődéstörténeti anyagot gyűjtött össze, verseket, adomákat, történeteket, leveleket a reformkor ismert és kevésbé ismert személyiségeiről. A gyűjtemény sokoldalúan használható forrás irodalom- és művelődéstörténészek számára. A korszak anyaga emellett két értékes autográfival is gazdagodott: Csokonai verskéziratával /ismert vers változata/, valamint Kazinczy Ferenc egy feljegyzésével.

Kossuth-anyagunk egy érdekes tartalmú reformkori levéllel, valamint - s ez már átvezet a megszerzett kéziratok második csoportjához, /kisebb kézirategyüttesek/ - a Kossuth-

könyvtárnak röviddel Kossuth halála előtt történt megszerzésére vonatkozó dokumentumokkal gyarapodott. A századforduló éveiből származik a neves, a kutatás által még nem eléggé értékelte nótaköltő, Dankó Pista hagyatékának töredéke /benne hozzá intézett tartalmas Gárdonyi-levéllel/ valamint a paraszti származású Csizmadia Sándornak, a magyar szocialista líra egyik előfutárjának a váci fogházban írott versei. A közelmúlt magyar irodalmát Török Sophie nagyrészt kiadatlan verseinek gyűjteménye, Radnóti Miklós néhány dedikációja és levelezőlapja /dr. Szemere László orvoshoz/, s Kós Károly 43 levelét és 9 levelezőlapját tartalmazó kis gyűjtemény képviselik - ez utóbbiak címzettjei Kós pesti rokonai, a Balázs-család tagjai, s a levelek az idős író élete utolsó évtizedének tartalmas forrásai.

Történettudós /ill. régész/ személyét, munkásságát örökíti meg a négy hagyaték közül három. Elekes Lajos professzor, a középkor kutatója hagyatéka nagy teljességgel őrizte meg tevékenységének dokumentumait. Paulinyi Oszkár levéltáros-kutató hatalmas terjedelmű - elsősorban igen gazdag bányászattörténeti-anyaggyűjtése, befejezetlen feldolgozásokat, értékes tudományos levelezést hagyott maga után. Alföldi Andrásról, a neves óorkutatótól és régésztől 1945 előtt keletkezett, nagyterjedelmű tudományos levelezést vehettünk állományba.

A negyedik hagyaték művésztől: a magyar származású, világhírű operacsillagtól, Anday Piroskától származik. Neves zenei személyiségek hozzá intézett levelei mellett Anday többszáz - önéletrajzi érdekű levele jelent hasznos forrásanyagot a zenetörténet kutatói számára.

V.W.É.

RÉGI NYOMTATVÁNYOK TÁRA

Könyvtárunk legrégebbi nyomtatványainak együttese 1983-ban három 15. századi kötettel gazdagodott. Két új szerzeményű ősnymtatványunkban klasszikus auktorok olyan művei olvashatók, amelyeket a 15-16. század tanuló ifjúsága szinte "kötelező olvasmányként" tanulmányozott. Az egyik kötet Caius Iulius Solinus római történetíró Collectanea rerum memorabilium /Venezia, 1493/ című földrajzi-történeti munkáját és további két tudománytörténeti értékű művet foglal magában: Dionysius Periegetes Situs orbis /Wien, 1508/ című csillagászati és földrajzi tárgyú költeményét, valamint Lucius Florus római történetíró Libri historiarum quatuor-ját /Wien, 1511. Inc. 1383/.

Másik új ősnymtatványunkban két görög tudós - Alexandros Aphrodiseos és Plutarchos Problemata című filozófiai művei maradtak fenn /Venezia, 1488. Inc. 1384/. A két műnek ez a kiadása sem gyűjteményünkben, se más hazai könyvtárban nem volt eddig hozzáférhető. Kivételesen szép kiállításra és jó állapotra miatt is említést érdemel harmadik 15. századi kötetünk. Ebben, a címlapján szép fametszetes nyomdászjelvényvel díszített, kis párizsi nyomtatványban az Énekek énekének I. Gergely pápa által írt kommentárja olvasható /1489. Inc. 1382/. A műnek ez a kiadása eddig egyetlen hazai könyvtárban sem volt meg.

RMK-gyűjteményünk is több értékes ritkasággal gyarapodott az év során. Két szép nagyszombati kalendáriumot Grazból vásároltunk meg /RMK II. 1423 és II. 1509/, közülük az 1678. évre szóló a csillagok vizsgálatát szemléltető, érdekes fametszetes címlapkerettel jelent meg a nagyszombati Nyomda betűtípusaival. Ritka történeti dokumentum Trusius Jób Statua című /Leipzig, 1687, RMK. III. 3453/ munkája az evangélikus lelkészek magyarországi klüzetéséről. Az 1674. március 5-re a pozsonyi vértörvényszék elé idézett szerző maga is kénytelen volt elhagyni az országot s így művei külföldön jelentek meg. Hazai gyűjteményekben kevés példány maradt fenn belőlük.

Külföldről - a hilversumi Rosenthal-cégtől - vásároltuk meg az eperjesi születésű Matthias Zimmermann Analecta /Meissen, 1674, RMK. III. 2670/ című terjedelmes munkáját, amelyből Szabó Károly bibliográfiája csupán külföldi példányt ismert. Ugyancsak nem volt meg eddig gyűjteményeinkben Temesvári Pelbárt beszédgyűjteményének 1503. évi hagenai kiadása /RMK III. 113/, pedig a nemzeti könyvtár alapításától kezdve igyekezett felkutatni minden kiadást a 15. században Európa-szerte ismert ferences prédikátor sokszor újra kiadott népszerű művéből.

Szám szerint a legtöbb kötettel a 16. századi külföldi nyomtatványaink gyűjteménye gyarapodott. E korszak szellemi arculatát a humanizmus és a reformáció eszméi formálták, gyökeresen átalakítva Magyarországon is a művelődési lehetőségeket. E folyamatban fontos szerep jutott a külföldön nyomtatott könyveknek is. A reformáció elindítójától, Luther Mártontól kiváló kollekciónak van könyvtárunknak. Műveinek itt őrzött együttesét ez évben egy pompás Luther-kiadással - Hauspostillen, Jena 1579. /Ant. 9324/ - egészíthettük ki. Reformációs irodalmunk másik új értéke a lutheri tanítást wittenbergi teológiai professzorként terjesztő Johann Bugenhagen egyik értekezése /Tractatus de vera poenitentia, Wittenberg, 1550. Ant. 8578/, amely kevés hazai könyvtárban van meg.

A velencei könyvkiadás egyik jellegzetes alkotása Petrus de Natalibus Catalogus sanctorum-a /1516, Ant. 1951/, amit a középkorban kézikönyvként használtak. A laponkint gyakran több iniciáléval díszített könyv szinte valamennyi fejezetét fametszet szemlélteti. A mű kezdetére pedig önálló kis fametszetekből kialakított díszes keret hívja fel a figyelmet az első számozott levél rektóján.

Az egyik reprezentatív 16. századi új kötetünk a saját korában is megbecsült, majd a könyvnyomtatás elterjedésével egyre szélesebb körben ismertté vált Josephus Flavius történeti műveinek együttes kiadása /Opera, Frankfurt a.M. 1580. Ant. 9327/. A neves Feyerabend könyvkiadó pompás címlapmetszettel, szép kiadói jelvényével és számos színvonalas fametszetes illusztrációval adta közre a népszerű munkát. Josephus Flaviust Magyarországon is sokan olvasták, ezt a kötetet például a 17. század utolsó évtizedeiben gyarmati Balassi Pál esztergomi érsek-helyettes látta el tulajdon-bejegyzésével.

Az 1509-ben Velencében nyomtatott Herbarius /Ant. 7871/ a századokon át sokat forgatott könyvek típusához tartozik. Egyik magyar tulajdonosa a fametszeten szemléltetett növények mellé oda írta a latin nevek magyar megfelelőjét. Így szerepel a "virga pastoris" mellett a "pásztor vesszeje" magyar elnevezés, vagy a "Scolopendris" mellett a "szarvas nyelvű fű" magyar névalak. A kötet egyik tulajdonosa lengyel megjegyzéseket írt a lapok-

ra, míg a lapszéleken - részben sajnos körülvágvva, megcsonkítva - latin bejegyzések olvashatók.

Fenti értékes 16. századi nyomtatványokat az ÁKV 34. és 70. sz. Antikváriumtól, valamint a Borda Antikváriumtól vásároltuk.

Soltész Zoltánné

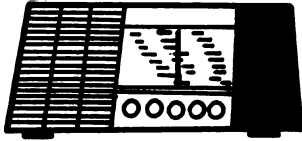
SZINHÁZTÖRTÉNETI TÁR

1983-ban a Tár jelentékeny és értékes szöveggönyv ill. diszlet- és jelmeztervegyűtésekkel gazdagodott. A Nemzeti Színház szervezetében beállt változások következtében az 1982/1983-as évadot a Várszínház már mint a Nemzeti kamaraszínháza kezdte meg, s ez alkalommal a raktáraiban és az épület padlásán levő tetemes mennyiségű szöveggönyv- és iratanyagot átadta a Színháztörténeti Tárnak. A több mint 300 szöveggönyv, rendező- és sugópéldány a felszabadulás utáni színháztörténet elsőrendű forrásanyaga. Nemcsak a Várszínház működését dokumentálja, hanem a korábban más szervezeti keretek között játszó társulatok: a Déryné Színház, a 25. Színház, a Józsefvárosi Színház és a Népszínház többé-kevésbé hézagosan fennmaradt anyagát is. Szöveggönyvgyűjteményünk tetemes gyarapítását jelentette a Vidám Színpad teljes színházi könyvtárának a mikrofilmeztetése is. Az eredeti szöveggönyveket a színház megtartotta, így az OSZK-ban a színház által 1951-1982 között bemutatott, ill. a műsortervben szereplő 1077 mű - egész estét betöltő vígjátékok, kabaré- és esztrádműsorok - másolata került archiválásra.

Kisebbségi vásárlások mellett a diszlet- és jelmeztervegyűjtemény két fontosabb tervegyűtessel gyarapodott. Fábri Zoltán, háromszoros Kossuth-díjas rendező és diszlettervező 1941 és 1966 közötti színházi tervezői munkásságát több mint 100 diszlet- és jelmezterv képviseli. A megvásárolt tervek mintegy harminc év színházi törekvéseit dokumentálják. Fábri 1941-ben a Nemzeti Színházban Németh Antal igazgatása alatt kezdte pályáját. A felszabadulás után a Magyar Színház tervezője, majd az államosításkor az itt létesült Uttörő Színház igazgatója és tervezője volt. Az 1960-as évek elejétől tervezett a Madách Színház, a Petőfi Színház, a Katona József Színház, és az Ódry Színpad számára. Nevezetes munkái a Vigszínház Várkonyi Zoltán által rendezett előadásaihoz köthetők. Tervei a már színháztörténetté vált, emlékezetes produkciók dokumentumai.

Hasonlóképpen több évtized tervezői munkásságát reprezentálja Szeitz Gizella jelmezterv-hagyatéka. Szeitz a felszabadulás után mint jelmezfestő került az Állami Operaházba. 1957 és 1975 között 50 opera- és balett bemutató jelmezeit tervezte. Az Operaházról a rekonstrukció során átvett librettók, rendező és sugópéldányok, a szinte teljesnek mondható színlap- és aprónyomtatvány-együttes mellett e színház esetében a diszlet- és jelmeztervezés alakulását is gazdagon dokumentálja gyűjteményünk. Kémény Jenő, Oláh Gusztáv, Fülöp Zoltán, Márk Tivadar tervanyagát szervesen egészíti ki a több mint 800 lapot számláló kollekció.

Belitska-Scholtz Hedvig

168 ÓRA. 1983. OKTÓBER 15.

Mester Ákos felelős szerkesztő: "Vannak olyan riportok a 168 órában, amelyek hétről hétre szerepelnek ugyan az előzetes műsortervben, de a műsorban mégsem hallhatók. Ennek sokféle oka lehet. Vannak olyan felvételek, amelyek hónapokkal ezelőtt készültek, ám közreadásukkal még várni kell. Például azért, mert a riporter véletlenül pont egy olyan ügybe botlik bele, amelyben éppen csak elindult a nyomozás, és ha mi műsorra tűznénk a témát, feltehetőleg zavarná a rendőrségi vizsgálatot.

Friderikus Sándor most következő riportjának első része meglehetősen régen készült. Színhelye: az Ecseri piac."

- Én a múltkor vásároltam néhány könyvet, találkoztam magával. Egy bőröndből árulta a könyveket, mégpedig olyan könyveket, amelyekben különböző könyvtárak bélyegzői, pecsétjei szerepeltek. Amiből én arra következtettem, nem biztos, hogy tisztességes úton szerzi be ezeket a könyveket.
- Amikor bőröndből árultam, akkor az olyan volt, hogy nagyon friss áru volt, és nem volt időm kipreparálni. Szóval énnélam nincs olyan, hogy benne marad jelző vagy bármilyen pecsét, mert kipengézem vagy kivágom vagy mit tudom én, bármit csinálok vele, de eltüntetem.
- Na de honnan szerzi be? Ki hozza magának ezeket a könyveket?
- Hát ilyen mindenféle emberek, akikkel én ilyen ... munkakapcsolatban állok.
- Miket szokott kapni általában? Milyen könyveket?
- Hát többféle fajta van. Vannak ilyen maiak, mai írók, ilyen futball körüli dolgok, Moldova vagy Végh, meg a bundáról szóló könyvek. Akkor van múlt századi bőrkötés... értéke-sebb akármik. De ami a legjobb, a két világháború közötti érzelmes regények, lányregény meg, mit tudom én, kalandregény.
- Már megbocsásson, de hol lehet ezekhez hozzájutni? Különösképpen ezekhez a múlt századi bőrkötéses, meg a két világháború közötti - ahogy maga mondta - érzelmes történeteket tartalmazó könyvekhez? Hát szerintem csak a könyvtárakban, nem?
- Lehet, hogy valaki a könyvtárból... de ez engem nem nagyon érdekel. Ez az ő dolga.
- Maga nem is tudja, hogy kik azok az emberek, akikkel tartja az üzleti kapcsolatot?
- Némelyiket tudom, szóval úgy ismerem őket.
- Nem tudhatom meg természetesen, hogy kik ők.
- Hát nem nagyon. Hogyha ők "megfagynak", akkor engem nem tud érdekelni, mert én úgy érzem, semmi "gázt" nem csinálok, de mostmár nagyon jó lenne, hogyha... most már nem érdekes, jó? a dolog.

- Azért szeretnék valamit megtudni, ígérem, a befejező kérdés lesz. Milyen haszonnal dolgozik vagy dolgoznak? Mennyit fizet egy ilyen, mondjuk, két világháború közötti érzelmes történetért, és mennyivel adja tovább, mennyivel nagyobb haszonnal adja tovább?
- Olyan 50-100 között jutok hozzá, és akkor továbbadom ... legalább dupla felárral. De itt jön a rendőr. Most tényleg ... már nagyon ciki, ennyi volt. Jó?

Ezt a felvételt még július közepén, tehát idestova három hónapja készítettem. Rögtön azután gyanút fogtam, felhívtam néhány budapesti könyvtár vezetőjét, azt tudakolván, hogy nem tűntek-e el az utóbbi időben tőlük könyvek. Nos, kiderült, a Széchényi Könyvtárból több ezernek is lába kelt. Dr. Molnár Ferenc, a könyvtár főigazgatója azonban nyomatékkal megkért, így miután rendőrségi nyomozás folyik az ügyben, míg az be nem fejeződik, ne akarjak nyilatkozatot tőlük. E héten azonban a nyomozás véget ért, két hete már a Népszabadság is foglalkozhatott az ügygel, úgyhogy időszerűnek éreztem az interjút a nyilatkozatra kijelölt dr. Ferenczy Endrével, a Széchényi Könyvtár gyűjteményi főosztályának vezetőjével.

- Összesen hány könyv tűnt el?

- Összesen 7625 könyv. Reális piaci érték alapján egymillió forintot meghaladó, kb. egymillió százezer forint értéket jelent ez az anyag. Ez azonban - hangsúlyoznom kell - más elbírálás alá esik a Széchényi Könyvtár muzeális értékű gyűjteménye szempontjából, ahol forintban meg nem határozható egy-egy könyvnek az értéke, éppen azért, mert sok esetben unikális, egyetlen egy példányban megmaradt műről van szó. Többségükben a két világháború között megjelent bestseller-irodalom, külföldi, magyar füzetes, pengős regények, Nova kalandos regények, detektívregények. Kisebb mennyiségben olyan, ma a könyvpiacra eléggé divatos típusok, mint például szakácskönyvek, vadászhistóriák és - még kisebb mennyiségben - értékben talán legjelentősebbek - a XVIII. századi kiadványok, amelyek tartalmi válogatás nélkül, elsősorban kisméretű kiadványok voltak, a XVIII. században Magyarországon megjelent könyvek.

- Önök hogy jöttek rá, hogy ezek a könyvek eltűntek? Ugy, hogy leltároztak, vagy valaki bejelentette, hogy ilyen könyveket vásárolt?

- Tulajdonképpen szerencse volt, hogy így fény derült rá. Egy könyvgyűjtő az Ecseri-uti piacon vásárolt, jóhiszeműen, saját gyűjteménye számára 3 darabot éppen az előbb említett XVIII. századi kisméretű magyarországi kiadványokból, és amikor hazavitte és behatóbban megnézte, akkor rádöbbenett egyrészt, hogy bizonyos részei hiányoznak, ki vannak tépve, továbbá megállapította - különösen az egyikről -, hogy ebből aránylag kevés példányt ismert, és a megfelelő könyvészeti leírások alapján az ismert példány a Széchényi Könyvtárban van. Ezután hozta be hozzánk.

- Milyen rendszerességgel, milyen alaposággal leltároznak itt, az Országos Széchényi Könyvtárban, ha 7625 könyv csak úgy el tud tűnni?

- Jogosnak ítélem a kérdést. Általában az ilyen nagyságrendű gyűjteményeknél tíz éves időközönként kell bizonyos állományrészeket, illetve a gyűjtemény egészét ellenőrizni. A Széchényi Könyvtárban az utolsó, teljes gyűjteményre kiterjedő állományellenőrzés 1967-ben ért véget. Ezt követően az eredeti tervek szerint a Várba való beköltözésünkkel került

volna sor a következő állományellenőrzésre. Miután a jelenlegi elhelyezésünkben az itteni, nemzeti muzeumi épületen kívül még öt másik raktárban, öt másik épületben van az állományunk, ebben a szétszórtságban nem is lehetett megfelelő ellenőrzést végrehajtani...

- Akkor az is lehetséges, hogy a 7625 könyvön túl még jónéhány száz vagy ezer hiányzik?

- Ezres nagyságrendet nem mondanék. Talán bizonyos mennyiségű könyv elképzelhetően hiányzik a többi raktárrészből is, azonban nem feltételezhető az, hogy ilyen nagyméretű lopás eredményeként ilyen mennyiség hiányzik, mert ez azért nem általános, szerencsére, könyvtárainkban.

- Nem feltételezhető, de esetleg előfordulhat, mert hiszen leltári bizonyossággal semmit sem tud most nekem mondani.

- Ez kétségtelen. Leltári bizonyossággal csak akkor tudok valamit mondani, ha végre az ötödik határidő után az új épületünk elkészül, az állomány, a gyűjtemény a végleges helyére, megfelelően biztonságos körülmények közé kerül. Itt most csak annyit tudunk tenni, hogy egyrészt bizonyos kisebb, hozzáférhető részeknél végrehajtottuk további ellenőrzéseket, és megpróbáljuk a szinte lehetetlent, hogy a jelenlegi elhelyezési körülmények mellett valamiféle olyan, a jelenleginél nagyobb - de hangsúlyoznom kell, hogy még mindig nem tökéletes - biztonsági rendszert kialakítani, hogy a raktárból ne lehessen illetéktelenül könyvet kivinni.

- A hivatalos jelentések szerint, ugye, 1981 végétől tűntek el ezek a bizonyos könyvek, a 7625 könyv?

- Ezt csak vélelmezzük, a különböző tünetekből.

- Engedelmeivel, én utána számoltam. A gyanúsított raktáros letartóztatásáig, tehát 1983 májusának közepéig - ez 18-20 hónap - kb. 600 nap telt el. Tehát az egyetlen gyanúsított e másfél év alatt naponta, mondjuk, 8 és fél könyvet kellett hogy kilopjon, beleszámolva az ünnepeket is. Ön ezt reálisnak, elképzelhetőnek tartja? Tehát hogy egy ember másfél év alatt minden áldott nap nyolc könyvvel elhagyja a könyvtárat, anélkül, hogy lebukna?

- Tulajdonképpen nyolc könyvvel egy aktatáskában el tudja hagyni, mint ahogy feltételezhetően így is történt. Az autója itt állt a kertben, az aktatáskájával kimehetett.

- Aktatáskával járt az illető?

- Aktatáskával járt.

- Első hallásra elég meghökkentő, hogy valaki tulajdonképpen másfél év alatt 7625 könyvet tud kicsempészni egy könyvtárból. Továbbá az is meghökkent egy picit, hogy mindössze 3628 könyv kerül elő. Ha teljes bizonyossággal ez az ember követte el, ez a könyvtári dolgozó, könyvtári raktáros, akkor hol van a maradék, kb. 3800 könyv?

A nyomozást vezető rendőrőrnagynő válaszol:

- Ebben az eljárásban a jelenlegi gyanúsított ellen folytatunk eljárást. Más személy neve nem merült fel, másra nem terelődött a gyanu. Hogyha én azt mondom, hogy meggyőződésem hogy vannak mások is, mert ahogy a könyvtártól értesültem, mostanában is adnak még el könyvet antikváriumban, Széchényi-könyvtárit, valószínűleg más is...

- De erre vonatkozóan semmi bizonyítékuk nincs?

- Ezzel a személlyel nincsenek kapcsolatban. Szóval mindenki a saját pecsenyéjét sütögeti.

Mesterházi Á.: Gondolom, hogy ebből az ügyből is mindenki levonja a maga számára a legfontosabb tanulságot. Például ha nyitott bőröndből vásárolunk könyvet a használtcikkpiacon, nem árt bizonyos tartózkodás. És ha nemzeti kincsként őrzünk könyveket a könyvtárban, nem árt bizonyos éberség. Igaz, a bőröndöt és a tulajdonosát is, be lehet zárni, de az is igaz, hogy a könyvtáros aktatászkájába is be lehet kukkantani időnként. Már csak azért is, hogy udvariasan megtudakojuk tőle: áru-e a kultúra."

Rögzítette és közreadja: Bor Kálmán

TAJÉKOZÓDÁS

BABITS MIHÁLY EMLÉKKIÁLLÍTÁS

Könyvtárunk - Babits Mihály hagyatékának letéteményese - a költő születésének 100. évfordulója alkalmából emlékkiállítást rendezett a Magyar Nemzeti Múzeum kupolatermében, amelyet október 4-én Keresztury Dezső akadémikus nyitott meg ünnepélyes keretek között. A kiállítás elsősorban a Kézirattárban őrzött Babits-archívum anyagára épül, amely Török Sophie tudatos gyűjtőtevékenysége révén a dokumentumok végtelen bőségében és változatosságában fogja át Babitsnak, a Nyugatosok központi egyéniségének teljes életművét. A verskéziratok, levelek, feljegyzések, első kiadási kötetek, eredeti Nyugat-számok elsősorban nem vizuális élményt szerző bemutatását nagyszámu felnagyított fénykép teszi a szem számára is gyönyörködtetővé, amit társintézményektől kölcsönzött képzőművészeti alkotások - Tihanyi Lajos, Rippl-Rónai József és Beck Ö. Fülöp Babits-portréi, Hoffmann Edith árnyképei - segítenek elő még jobban. A Babits-hagyatékban különlegességnek számító hangarchívumból Babits hangja szólal meg: saját verseit mondja. A motto-szerűen elhelyezett Babits idézetek azt a rendezői szándékot jelzik, hogy Babits mint a "szellemi baloldal", az "erkölcsi ellenzék" képviselője jelenjen meg a látogató előtt, mint az a modern költő, aki viszontagságos korát művészetének ujszerűségével és gondolkodásának humanizmusával egyaránt meghaladta. A felsorakoztatott dokumentumok tehát nem pusztán az életrajzot dokumentálják, hanem Babits belső fejlődését tükrözik egy kezdeti apolitikus szellemi tartástól a Jónás könyve harcos kiállásáig. E mű kézírata kiemelt tárlóban van, utolsó oldalának másolata pedig szórólapon kerül a látogató kezébe, mégpedig azért, mert a költő, gondolkodó, irodalomszervező, a világitótorony tisztét betöltő Babits itt fogalmazza meg legpregnansabban az értékvédelem, értékőrzés feladatának fontosságát mindenfajta barbarizmus ellen.

A kiállítást Karsay Orsolya és Nemeskéri Erika, a Kézirattár munkatársai rendezte.

K.O.

GOMBOCZ ISTVÁN EMLÉKÜLÉS

Tíz éve, 1973. április 10-én váratlanul hunyt el Gombocz István, az Országos Széchényi Könyvtár Nemzetközi Csereszolgálatának vezetője. Személyében olyan kiválóan képzett szakembert veszített el a magyar könyvtáros társadalom, akinek munkássága határainkon kívül is ismert és elismert volt. Az IFLA Nemzetközi Kiadványcsere bizottságának 1965-től titkára, majd 1969-től haláláig elnöke volt. Az 1950-es évek közepétől bekapcsolódott az Unesco munkájába: számos UNESCO kiadványnak készítette el a Magyarországra vonatkozó részét, számos cikket és bibliográfiát publikált itthon az UNESCO tevékenységéről. A nemzetközi jogásznak és diplomatának indult Gombocz István Könyvtárosként is a nemzetek közötti együttműködés, az eszmék és információk sokoldalú cseréjének, szabad áramlásának érdekében dolgozott, írt és szervezett. Emlékére a Kent State University /Kent, Ohio, USA/ könyvtártudományi tanszéke ösztöndíjat alapított, amelyet minden évben pályázat formájában nyerhet el egy arra érdemes magyar könyvtáros.

Gombocz István halálának 10 éves évfordulójára 1983. november 24-én emlékülést rendezett a Magyar Könyvtárosok Egyesületének Könyv- és Könyvtártörténeti bizottsága és az Országos Széchényi Könyvtár. Haraszthy Gyula, az OSZK ny. főosztályvezetőjének ünnepi előadása Gombocz István életútját és pályaképét ismertette, Maller Sándor, a Magyar UNESCO Bizottság ny. főtitkára a munkatársra és barátira emlékezett. Ezután a Gombocz István-ösztöndíjasok bemutatkozására került sor: a jelenlévő hét ösztöndíjas - ma a hazai könyvtári élet vezető beosztású munkatársai s közöttük Kovács Ilona, az OSZK osztályvezetője, az első ösztöndíjas - felidézte amerikai tanulmányi évének tapasztalatait és emlékeit. Valamennyien kiemelték annak fontosságát, amit a számítógépes könyvtári technika közvetlen közelről való megismerése számukra jelentett.

Az emlékülés közönsége ezután megtekintette Gombocz István életútját, a kenti egyetemet és a Gombocz-ösztöndíj dokumentumait bemutató kiállítást. Jelen volt Gombocz István özvegye és leánya. Fia nem lehetett jelen, mert mint a tizedik ösztöndíjas Kent-ben tartózkodik.

sg

LÁTÓGATÓBAN FAJSZI KÁROLYNÁL

Az OSZK KISZ alapszervezete 1983. november 17-re látogatást szervezett Fajszi Károly eszperantó magángyűjteményének megtekintésére.

Kicsi, de lelkes csapatunk érdeklődéssel tekintette meg Fajszi Károly lakását, amely pad-

lótól-plafonig polcokkal van beépítve. A könyvtárnak tekinthető otthonban több mint 5000 kötet és 3600 évfolyam folyóirat található.

Az eszperantót nemzetközi segédnyelvnek L. Zamenhof, lengyel orvos alkotta meg 1887-ben. A nyelv gyorsan terjedt, jelenleg 83 országban 20 millió ember beszéli. Magyarországon az eszperantó nyelv elterjedése 1897-ben, dr. Bálint Gábor kolozsvári egyetemi tanár munkásságával indult meg. 1922-1948 között Budapesten jelent meg a *Literatura Mondo /Irodalmi Világ/* című folyóirat, amelynek teljes sora látható Fajszi Károly gyűjteményében. Olyan könyvritkaságokat volt szerencsénk látni, mint Baghy Gyula verseskötete, Kalocsay Kálmán műfordításai, vagy az Izlandon kiadott eszperantó nyelvű Petőfi Sándor-kötet. Érdekes ritkaság Dürer rézkarc-gyűjteménye eszperantó nyelvű szövegmagyarázattal, de nem maradhatnak ki a sorból a világirodalom nagyjainak /Voltaire, Shakespeare, Molière vagy Dante/ illusztrált kiadása sem.

Az állomány állandóan gyarapodik. A világ minden tájával kapcsolatban áll Fajszi Károly. Könyvek, folyóiratok duplumait küldi az állományából hiányzó könyvekért, folyóiratokért cserébe. Bizonyítékul, megmutatta aznapi postáját: Japánból, Finnországból, a Szovjetunióból kapott csomagot és ő 12 országba irt aznap levelet Ausztráliától Romániáig.

Természetesen szóba került az eszperantó magyarországi helyzete. A magyarországi mozgalom irányítója az Országos Eszperantó Tanács, hivatalos lapja pedig a *Bulteno*. Jelenleg az egyes városi, községi tanácsok, illetve üzemek keretében szervezett kb. 100 szakkör nyelvtanfolyamain, előadásain lehet eszperantót tanulni. Tanít maga Fajszi Károly is. Felajánlotta, hogy nagyon szívesen tanítana könyvtárunkban is egy 5-6 fős csoportot.

Ezen az uton is szeretnénk felhívni azoknak a kollegáinknak a figyelmét, akik szívesen megismerkednének az eszperantó nyelv titkaival, jelentkezzenek e sorok írójánál, vagy a KISZ-bizalmiaknál. Szeretnénk köszönetet mondani Fajszi Károlynak, hogy megtekinthettük a világon egyedülálló könyvtárát. Kivánjuk, hogy még sok-sok éven keresztül ilyen lelkesedéssel és egészségben gyarapítsa büszkeségét, eszperantó gyűjteményét.

Borsányi Zsuzsanna

MAGYAR-AMERIKAI KONFERENCIA AZ OSZK RÉSZVÉTELÉVEL

1983 december 12-14 között az Országos Széchényi Könyvtár a Művelődési Minisztérium felkérésére magyar-amerikai szimpoziumnak adott otthont. Az előkészítő és szervező munkát a Művelődési Minisztérium, az Egyesült Államok Budapesti Követsége és az Országos Széchényi

nyi Könyvtár, - a könyvtár Kutatásszervezési csoportja - végezte. A konferenciát dr. Molnár Ferenc a Széchényi Könyvtár főigazgatója és Nicolas Salgo az Egyesült Államok budapesti nagykövete nyitotta meg.

A konferencia témája - Amerikai értékek nyomában: a Magyar kivándorlók hozzájárulása az amerikai értékek kialakulásához - szorosan kapcsolódott a Széchényi Könyvtár hungarika gyűjtő, feltáró munkájához és találkozott a Széchényi Könyvtárnak azzal a törekvésével, hogy könyvtárunkat a kutatás szintjén is bekapcsolja a hungarika kérdések vizsgálatába.

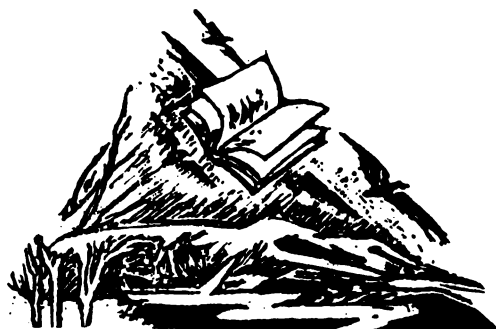
A konferencia az egyéni és társadalmi értékek interdiszciplináris megközelítését kísérelte meg mind a magyar mind az amerikai kultúra szemszögéből a szociológia, az irodalomtudomány és a történettudomány eszközeivel. A három nap folyamán a következő előadások hangzottak el Marvin Bressler /Princeton University/: American Values, Füstös László: /MTA, Szociológiai Intézet/: Achievements of a Joint American-Hungarian Research Project, William Reardon /University of California, Santa Barbara/: Values Expressed through Literature, Szegedy-Maszák Mihály /Eötvös Lóránd Tudományegyetem/: Values as Reflected in Hungarian Literature, Steven Stein /Indiana University, Bloomington/: Values and American Religious Experience, Bödy Pál /City of Pittsburgh/: First Generation Values and Immigrants' Experience, Szántó Miklós /Magyar Hírek főszerkesztője/: Waves of Immigration and Confusion of Values after 1956, Horváth János /Butler University, Indianapolis, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem vendégprofesszora/: Hungarian Intellectuals and American Values, Kovács Ilona /Országos Széchényi Könyvtár/: Hungarian Immigrants in the U.S. and Hungarian Studies, Manfred Jonas /Union College, Senectady, N.Y., az Eötvös Lóránd Tudományegyetem vendégprofesszora/: Continuity and Change in American Law.

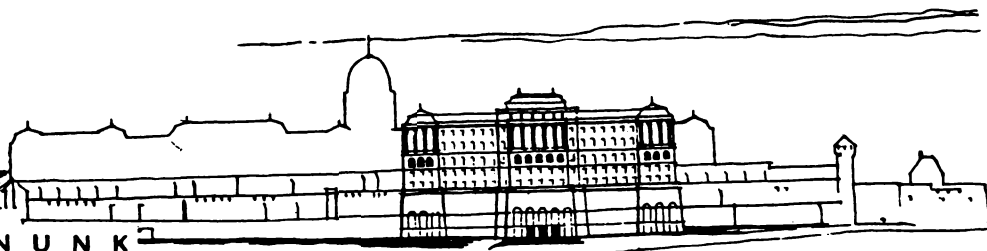
A konferencia különösen érdekes részét képezték azok az előadások, amelyek a bevándorlók és a befogadó társadalom értékeinek szembesítésével, kölcsönhatásával és jövőjével, a bevándorló hullámok értékeinek ütközésével foglalkoztak.

Az előadásokat eleven, termékeny viták követték.

A Kossuth Klub kellemes és méltó színhelynek bizonyult a konferencia számára.

Kovács Ilona

VÁRI KRÓNIKA

1983. augusztus - december

Augusztus

Zircz Péter főigazgatóhelyettes, a Vári operatív bizottság /VOB/ vezetője irányításával - és összeállításában - átfogó tájékoztató anyag készül az illetékes miniszterhelyettes számára "Az OSZK új épületével, vári költözésével összefüggő teendők"-ról. A dokumentum függelékében másolatban szerepelnek azok a felterjesztések, amelyek az előző években a vári problémákról készültek.

Szeptember

Kezdetét veszi a vári toronyraktárakban a szerelési munkák /lift, Telelift/ miatt szükséges ügyeleti rendszer, amelybe a II. és III. főosztály, a Gazdasági Igazgatóság, majd a KMK dolgozói kapcsolódnak be. Az ezzel kapcsolatos nehézségek rendezésére - a Szakszervezeti Bizottság titkárának kérésére, a VOB vezetőjének javaslata alapján - a főigazgató intézkedéseket hoz.

Zircz Péter betegsége miatt a főigazgató - az MM-mel egyetértésben - átmenetileg /majd novemberben véglegesen/ Sonnevend Péter főosztályvezetőt bizza meg a VOB vezetésével. Az MM Beruházási Főosztály III. Könyvtári Osztály, a KOMBER vezetői az OSZK főigazgatójának és több munkatársának részvételével megbeszélést tartanak, - egyebek mellett állásfoglalás születik arról, hogy a KOMBER az új épület olvasótermeibe az OSZK által igényelt számkijelző berendezéshez szükséges csövezési munkákat végeztesse el.

A miniszterhelyettesi tájékoztatásra készült anyagot megtárgyalják az OSZK társadalmi szerveinek vezető testületei.

Dr. Ferenczy Endréné főosztályvezető összeállításában elkészül és az MM-hez felterjesztésre kerül a megnyitási ünnepségekhez kapcsolódó kiállítás - "Könyv és könyvtár a középkori Magyarországon" - részletes szervezési ütemtervet is tartalmazó forgatókönyve.

Október

Az MM leiratára válaszolva az OSZK megismétli a jelenlegi telephelyek további sorsára vonatkozó igényét /az OSZK átadja a Múzeum krt. 14/16., Pollack M. tér 10., Múzeum u. 3., Kálmán I. u. 15., Benczur Gy. u. 1., Rózsa F. u. 69, Vas u. 12., majd később - bizonyos feltételekkel - a Beloiannis u. 12 és Rokolya u. 28. alatti helységeket/.

Az OSZK pártvezetősége állásfoglalásában kéri a felettes szervek támogatását a nemzeti könyvtári építkezés eredményes befejezéséhez ill. "házon belül" a dolgozók, a vezetők összefogását, áldozatkészségét a nagy jelentőségű időszakban.

November

A KOMBER és az OSZK képviselői megbeszélést folytatnak az "F" épület átadása utáni üzemeltetés kérdéseiről /mivel a korábban tervezett Várgondnokság funkciói lényegében a KOMBER-re hárulnak/.

Magas szintű párt- és állami vezetők keresik fel a vári építkezést. Itt Somogyi László, a generálkivitelező vezetője - a KOMBER-hez intézett levele másolatának egyidejű szétosztásával - arról tájékoztatja a megjelenteket, hogy a kiviteli munkák állása lehetővé teszi a műszaki átadás-átvétel megkezdését karácsony előtt s befejezését 1984. januárjának második felében, s azt követően a hiánypótlást befejezik február végére az egész épületben. A Budapesti Pártbizottság illetékesei, a beruházó, a kivitelező képviselői, az OSZK párt- és állami vezetői, az MM-ből Villangó István főosztályvezető meghívásával áttekintik az építkezés állását, az OSZK mint leendő üzemeltető oldaláról megfogalmazott problémákat /berendezések, étkeztetés stb./. A Pártbizottság képviselői állást foglalnak emellett, hogy kb. két hónap múlva újabb tárgyalásra kerüljön sor az MM gazdasági vezetőivel kibővített összetételben. A VOB megtárgyalja és jóváhagyja a főigazgató egyetértésével kialakított, hatáskörét és tevékenységét szabályozó anyagot.

December

Az MM Könyvtári Osztálya felszólítására Sonnevend Péter irányításával és összeállításában elkészül "Az Országos Széchényi Könyvtár Budavári Palotába költöztetésének terve" /a Könyvtári Osztály januári válaszában könyvtárszakmai szempontból jóváhagyta a tervet/. Az OSZK Vezetői Tanácsa megtárgyalja dr. Kovács Ilona osztályvezető összeállításában "Az Országos Széchényi Könyvtár közművelődési programja" c. anyagot /az észrevételek figyelembevételével átdolgozott változatot a későbbieknek illetékes helyekre is eljuttatják/.

22-én jegyzőkönyv születik a "Budavári Palota "F" épület Nemzeti Könyvtár műszaki átadás-átvételi eljárásának megkezdése" tárgyában /aláírók a generálkivitelező, a tervező, a beruházó és az OSZK képviselői/. A jegyzőkönyv szerint "a műszaki átadás-átvételi eljárás befejezésére vonatkozóan Kommunális Beruházási Vállalat és Középületépítő Vállalat későbbi

időpontban egyeztetés alapján állapotnak meg".

Az MM december 15-i leirata az 1984. évi költségvetés elkészítése tárgyában adatot tartalmaz az 1984. évi vári létszámfejlesztésre: ez 40 fő átlagléttszámot jelent éves szinten. A karácsonyi és újévi ünnepek közti napokban szünetel a vári ügyelet.

Összeáll.: Sonnevend Péter

AZ OSZK KÖLTÖZTETÉSÉNEK TERVE (Kivonatos tájékoztató)

A terv kidolgozása

1. Az Országos Széchényi Könyvtár /OSZK/ 1975 decemberében készített legutóbb költöztetési intézkedési tervet - miniszterhelyettesi leirat nyomán - abból a feltételezésből kiindulva, hogy a Budavári Palotában a könyvtár új otthona 1979. december 31-re elkészül. A várt határidőt alapul véve az OSZK akkori terve 1980. november 1-i megnyitással számolt.
2. Az állami Tervbizottság 1980. decemberi ülésén úgy foglalt állást, hogy a Budavári Palota "F" épületének rekonstrukcióját az OSZK számára 1983. december 31-re kell befejezni. A generálkivitelező Középületépítő Vállalat igazgatójának a Kommunális Beruházási Vállalat igazgatójához intézett 1983. november 17-i levele szerint:
 - a műszaki átadás-átvételi eljárás f. év december 22-én megkezdődhet és 1984. január 18-án befejeződhet,
 - a "könyvtár a teljes épületen a beköltözést megkezdheti ... 1984. február 28-a után", miután "az építési-, szakszerelőipari munkák hiánypótlási határideje: 1984. február 28."
 - "A klímarendszerek nyári beszabályozása, a Telelift szerelés utáni esetleges hiba-kijavítások határideje: 1984. június 15."
3. Az 1975-ös intézkedési terv feltételként abból indul ki, hogy az épület műszaki átvételét megelőzően legalább egy évvel korábban az "F" épület valamennyi raktári tere belső berendezéssel /polcozással/ átadásra kerül. Ezzel szemben jelenleg is folyik az "F" épület egészén a kivitelezés, s különösen sok munka van hátra az alsóbb épületszinteken, ahol a raktári kapacitásnak közel 50 %-a helyezkedik el. Ezt a problémát nyomatékosítja az, hogy a toronyraktárak tíz éves üzemeltetése alatt a különböző külső raktárakból átmenetileg oda menekített anyagot először át kell helyezni, hogy a használat szempontjából legkurrensebb állományrészek kerüljenek végleges helyükre. Az 1975-ös intézkedési

tervhez hasonlóan ma ismét számos olyan kérdést kell megemlíteni, mint amelyre a megfelelő döntés hiányában hátrányosan befolyásolja a jelenlegi intézkedési terv pontosítását illetően a költöztetés előkészítését, lebonyolítását/ pl. fontos gépi berendezések - olvasótermi számkijelző, zárláncu ipari tv, zeneműtári elektroakusztikai felszerelés, reprográfia, nem valósulnak meg a beruházási keretből a korábbi program ellenére; az irodai mobiliák beszerzése nem valósítható meg a beruházási keretből, így az V-VIII. épületszint berendezéséhez még szükség lenne cca. 6-7 m Ft-ra/.

Az OSZK részéről szükséges - a fentiek figyelembevételével - az "F" épület betelepítési tervének véglegesítése, valamint a váró működéshez ill. a költöztetés átmeneti időszaka-hoz szükséges szabályzatok kidolgozása, jóváhagyása /porta, liftek, zárás stb./.

4. A jelenlegi terv nem tér ki azon költöztetési munkákra, amelyek nem az "F" épülettel kapcsolatosak /igy pl. a Főlépcsőközpont, amelynek tároló könyvtári része 1984 elején Törökbálintra, a többi pedig a Régifőti utra kerül, - az ottani különgyűjtemények Várba telepítését követően/, illetően a leadásra kerülő épületek végleges kiürítésére.
5. Az OSZK állománya nemzeti könyvmuzeális kincs, ennek mozgatása-felköltöztetése csak az épület teljes befejezése és biztonságossá tétele után kezdhető meg. Reálisan ma úgy ítéltető meg, hogy ilyen állapot 1984 első felének legvégén várható.

A költöztetés mennyiségi adatai /állomány, butorok, felszerelés/

6. A költöztetésre-mozgatásra váró állomány mennyiség összevont adatai
 - váron belüli áttelepítést igényel: 14 ezer pfm,
 - várba szállítandó mennyiség /segédkönyvtárak nélkül, ezt ld. 8. pontban/: cca. 45 ezer pfm.
7. A könyvtár katalógus- és nyilvántartásrendszerének összevont adatai: cca 19 ezer katalógus- /kardex/fiók és 11,3 ezer adrémafiók.
8. A munkahelyi segédkönyvtárak mennyisége cca. 6400 pfm, a felköltöztetésre kijelölt nagyobb helyigényű felszerelések, gépek jegyzékét függelék tartalmazza.

A költöztetés funkcionális rendje

9. A tervezés során abból indultunk ki, hogy két követelménynek kell egyeztetve eleget tenni:

- a könyvtári használatot minél rövidebb ideig korlátozni ill. szüneteltetni,
- az állomány biztonsága és belső rendje érdekében a saját - raktárosi és kapcsolódó - munkaerő-kapacitást maximálisan igénybe venni.

E kettős közelítésből adódik az a funkcionális elképzelés, miszerint a saját raktárosi kapacitás végzi az állomány berakodását és - szállítás utáni - végleges elhelyezését, míg az épületek közti szállítást külső munkaerővel biztosítjuk.

10. Az állomány berakodását és elhelyezését tervünk szerint 5 brigád /20 fő/ tudja elvégezni kilenc hónap alatt, beleértve a szükséges portalanítást és jelzetrevíziót.
11. A segédkönyvtári ill. a katalógusfiók - /kardex/anyagot lényegében hasonlóan költöztetjük: ezek becsomagolását és vári elhelyezését az illetékes osztály végzi /szükség esetén megfelelő segítséggel/, a szállítás pedig külső munkaerővel valósul meg.
12. A könyvtári célbutorok, felvitelre kijelölt mobiliák és gépek-felszerelések csomagolása és szállítása külső munkaerővel végezhető el.

A költöztetés szállítókapacitásának biztosítása, költségfedezete

13. Az OSZK Gazdasági Igazgatósága 1981 óta tárgyalási kapcsolatban van egy megfelelő közgyűjteményi referenciával rendelkező tsz-vállalkozással /Bodrogolási "Buzakalász" MGTSZ Exportcsomagoló-Állványszerelő Részleg/. A tsz korábbi /1981/ előzetes árajánlata cca. 15 m Ft költségigényt jelzett...

A 9. pont értelmében a belső lehetőségek mozgósítását is tervezzük - így elképzelhető, hogy a költöztetés adott időszakában az OSZK-ban alakult szállítási gmk foglalkoztatása is aktuálissá válik.

14. Az állomány és a katalógus- /nyilvántartás-/rendszer szállítására a már használt-bevált göngyöleget - a zárófedéllel ellátott műanyag ládákat alkalmazzuk /1-1 láda 1-1 pfm befogadására alkalmas/. A katalógusfiók tartalmukkal speciális műanyagzsákba majd így a műanyagládákba kerülnek szállítás végett. E göngyöleg költségigénye viszonylag szerény.

A költöztetés időigénye, sorrendje

15. A költöztetés időigénye - a szükséges rendezési munkálatokkal együtt - kilenc hónap; a könyvtári munkafolyamatok figyelembe vételével kialakított sorrendiséget a mellékelt táblázat tartalmazza.

A költöztetés hatása a könyvtári szolgálatra

16. A korábban /9. pont/ jelzett funkciómegosztás - a raktárosi munkaerő maximális igénybevétele a költöztetéskor -, valamint a kézikönyvtári stb. előkészítő munkák bizonyos torlódása /helyhiány miatt/ együttesen indokolják az OSZK nyilvános szolgálatának korlátozását:

- 1984. azon hónapjától, mikor a váron belüli munkák befejeztével lehetővé és biztonságossá válik a toronyraktárakban lévő állományrészek áttelepítése, a jelenlegi hat napos olvasószolgálatot öt naposra és délelőtti műszakra kell átállítani,
- a költöztetés utolsó időszakában - a tervezett kilenc hó utolsó harmadában a nyilvános szolgáltatást szüneteltetni kell /kivéve a magas szintű különleges igényeket/. Javasoljuk, hogy megfelelő elvi döntés nyomán az OSZK kapjon megbízást a korlátozás szabályainak részletes kidolgozására.

A dolgozók felkészítése a költöztetésre

17. Biztosítani kell, hogy a költöztetési terv jóváhagyását követő egy hónapon belül minden dolgozó megismerje - várbeli helye, munkakörülményei mellett - a költöztetésben reá háruló tennivalókat. Ennek érdekében a Vári operatív bizottság irányításával pontosítani kell minden osztály vezetőjével:

- a költöztetésre kijelölt állományt, segédkönyvtárat, mobilizációkat és felszereléseket,
- a költöztetés tervezett időpontját, az osztály dolgozóira háruló konkrét feladatokat.

1. hó | 2. | 3. | 4. | 5. | 6. | 7. | 8. | 9.

Vári raktári áttelépítések

törzsszállományköltöztetés

Ki nyomt. T.

Kézirattár

Kucs., Fecs.
KMK hív.

RNYT, RMNY

Zenemt. Színházt. T.

Retr. Bipl.

Térképtár

ZKT
III. főoszt.

Közp. Kat. -ok

Kvt. közl. K.

Olvasószolg.

KMK Szakkvt.

Gyarap. 0.

Könyv- Peri.
feld. feld.

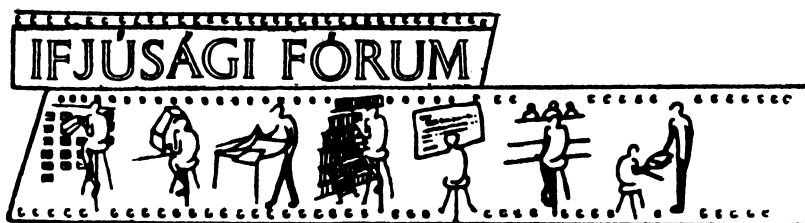
NCS

Szako zó

MNB, IKR, KMK UJ Könyvek
Köt.

Pld.

Gazd. Igaz-
gatóság Főig.

FIATALOK PUBLIKÁCIÓS LEHETŐSÉGEI AZ OSZK-BAN

I. A publikációs tevékenység

A fiatalok publikációs tevékenysége két irányú:

1. Az OSZK intézményi feladatai keretében készülő kiadványok elkészítésében való részvétel.
2. Az egyéni kutatások eredményeinek közzététele.

II. Az OSZK publikációs tevékenységében való részvétel

E problémakör az OSZK tevékenységének nagy területeivel van összefüggésben. Kimerítő tárgyalása ezért jelen vitaanyagban nem lehetséges, csupán néhány szempontunkból is fontosnak látszó megjegyzésre szorítkozunk.

1. Megállapítható hogy általában a fiatalok számarányuknak megfelelően részt vesznek ezekben a munkákban.
2. Problémának látom, hogy a kurrens bibliográfiai vállalkozásoknak nincs igazi tudományos presztízse, még kevésbé van az elkészítésükben való közreműködésnek.
3. A retrospektív vállalkozások átfutási ideje olyan hosszú, hogy a "fiatal kutató" "megöregszik", amikor a kiadvány megjelenik, és így az a pályakezdésben már nem segít.

Az egyéni kutatások közzététele

III. A kutatásra fordítható idő

A fiatalok doktori disszertációjuk elkészítésére, ha a téma elfogadását igazolták, 2 éven keresztül heti 8 órás munkaidőkedvezményt kapnak. Ez igen komoly és az adott körülmények között nehezen túllicítlható segítség, mégis számos probléma forrása e gyakorlat.

1. E kedvezmény komoly munkaidő-kiesést okoz, s ezért olykor nehéz egyeztetni a munkaköri feladatokkal! /Bár véleményünk szerint e kiesés később kamatostul megtérül a magasabb kvalifikáció révén./
2. Viszont a fiatalok számára nem elegendő idő a 2 év a disszertáció elkészítésére. Az akadémiai kutató intézetekben pl. 3 évet adnak erre kötetlen munkaidőben, s ezt is gyakran további kettővel meghosszabbítják. Az egyetemek tud. gyakornokainak 2 évig ez a teljes munkakörük! A két éves határidő nyilván az egyetemi határidők rendszeréből következik. Az egyetemen ugyanis a téma elfogadásától számítva 2 éven belül kell benyújtani a disszertációt. A fiatal könyvtári kutatónak tehát gyakran egyéb egzisztenciális gondokkal /alacsony kezdőfizetés, lakás stb.../ is küszködve kell odáig eljutnia, hogy egyáltalán kutatónapot kérhessen. A gyakorlatban ezért általában kellő előkészítés nélkül jelentkezik az egyetemen és minthogy többnyire nem készül el határidőre a disszertációval, a két év letelte után hosszabbítást kér. A könyvtári vezetés ezt eddig mindig biztosította is. A jelen gyakorlat tehát az, hogy papíron két évig biztosítottunk kutatónapot az egyetemi disszertáció elkészítésére, de ez gyakorlatilag némi többlet adminisztrációval 3 évet, ritkán még többet jelent.
3. Ha kész a disszertáció, a fiatal kutató helyzete elvileg bizonytalanná válik, folytathatja-e a kutatásokat, bár könyvtárunk gyakorlata szerint a kutatásra kapott munkaidő-kedvezményt továbbra is megkapja a dolgozó.

IV. Kutatási témák

1. Könyvtártudományi témák. Bár e témák kutatói előtt minden lámpa zöld, a valóság azt mutatja, hogy ez önmagában nem elegendő, ugyanis csak a történeti jellegű témák iránt mutatkozik némi érdeklődés, a módszertani, elméleti munka iránt alig valami.
2. Nem könyvtártudományi, de a könyvtári hivatali teendőkkel szorosan összefüggő régi irodalmi, történeti, művelődéstörténeti témák. E csoportba leginkább különgyűjteményekben dolgozó fiatalok tartoznak. Tevékenységüket segíti a színvonalas szakmai környezet és a gyűjtemények egyedülálló anyaga is.
3. Egyéb témák: modern irodalom, esztétika, filozófia stb... E témák kutatói vannak a legkedvezőtlenebb helyzetben, hiszen munkájukat nem kapcsolhatják össze hivatali teendőkkel is.

V. Publikációs lehetőségek

1. Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve. Jelentőségét nehéz volna túlértékelni. Az utóbbi években számos fiatal kutatónak adott lehetőséget a publikálásra, magas tudományos presztízsével komoly lendületet adva e fiatalok tudományos pályájának. Külön előnye az évkönyvnek, hogy a folyóiratcikkek terjedelménél nagyobb, de a könyvnél kisebb terjedelmű írások közlésére is alkalmas.

Az Évkönyv hátrányai: a./ Hosszu az átfutási ideje; b./ Bizonyos szempontból paradox, hogy éppen magas színvonala /amiből engedni nem szabad/ jelent hátrányt a fiatalok számára, ugyanis csak teljesen kiérlelt; magas színvonalu irással lehet itt jelentkezni, azaz éppen a konkrét pályakezdésben nem segíthet; c./ Egyedülisége: más OSZK-n belüli publikációs fórum tudomásom szerint nincs; d./ Csak kifejezetten tudományos publikálásra ad lehetőséget.

2. Az évkönyvön kívül a Könyvszemle, a Könyvtáros, a Könyvtári Figyelő jelent rendszeresebben elérhető fórumot. Ezeken kívül elszórva a legkülönbözőbb szak- és irodalmi folyóiratokban, napilapokban, antológiákban jelennek meg fiatal munkatársaink írásai.

VI. Tényleges publikációs tevékenység

Az alábbiakban fiatal kutatón mindig a tárgyévhez képest fiatal /35 év alatti / kutatót értjük.

1977-1983 között 41 fiatal élvezett kutatónapot. Az 1979-től átnézett publikációs jegyzékek szerint 1982 végéig husznak jelentek meg publikációi, rendszeresnek mondható publikációs tevékenysége azonban csak 14-15 embernek van közülük. Ezek nagy része azonban már alig tekinthető fiatalnak. Az 1980-83-ban először kutatónapot kapott 20 fiatal közül azonban csak annak a háromnak vannak publikációi, akik lényegében már egyetemista korukban is publikáltak.

Ugy tűnik, igen hosszú az a folyamat /3-5 év/, amíg a fiatal kutató az első publikációig eljuthat. Még az 1977 óta kutatónapot élvezők között is van, aki nem jutott el a publikációig! Talán érdemes megjegyezni, hogy a rendszeres publikációs tevékenységet folytató fiatalok - kevés kivétellel - az MTA Reneszánsz és Barokk Kutatócsoportjához kötődnek.

Néhány megjegyzés a Keresztury pályázathoz

Megdöbbenően kevés pályamunka érkezik be fiatal kutatók megjelent publikációinak számához viszonyítva is. Ehhez szeretnék néhány szubjektív megjegyzést fűzni.

1. Sokakat zavar, hogy a bírálók közvetlen kollégák, így az elbírálásnál a szubjektív elemek aligha szűrhetők ki.
2. A pályadíjak viszonylag magas összege azt a benyomást kelti, hogy "én itt nem nyerhetek", s a kudarctól való félelmet megsokszorozza, hogy az óhatatlanul a munkatársak tudomására jut.
3. Megvizsgálandónak tartom, hogy az alapítvány egy része nem fordítható-e bizonyos kutatók támogatására. /pl. Arany-bibliográfia./

Javaslatok

Javaslatainkat nagyobb részt a fenti megállapításokra alapítva fogalmazzuk meg. A jelenlegi helyzeten túl azonban figyelembe kell venni azt is, hogy a könyvtárnak a Várban most még bizonytalan nagyságu, de arányában mindenképpen jelentős létszámnövekedésre kell számítani, s nyilván jónéhány fiatal diplomásra is szüksége lesz a legkülönbözőbb munkakörökben. Szükséges, tehát, hogy a könyvtár publikációs lehetőségeinek felfrissítésével is növelje munkaerőt vonzó- és megtartó erejét. Meg kell jegyeznünk ugyanis, hogy a tudományos munka szempontjából szóbajövő fiatalok fluktuációja jelenleg igen élénk.

1. A könyvtártudományi témák kutatását közelebb kell hozni a könyvtár mindennapos tevékenységéhez. Meg kell vizsgálni, hogy a kurrens bibliográfiákat készítő munkatársaknak van-e igényük a munkájuk során a magyar könyvkiadás és sajtó szerkezetéről, működési rendjéről, a kiadvány-összetétel törvényszerűségeiről stb... nyilvánvalóan felgyülemlett tapasztalataik elméleti hasznosítására.

A könyvtári munka más területein dolgozók is megtalálhatják a napi munkájukból adódó témák elméleti kiaknázásának módját. /Hiszen pl. a címleírásban is lehet olyan tapasztalatokat szerezni, amelyek az általános megfogalmazásra is érdekesek. Pl. A könyvcímek jellege - természettudományi-irodalmi művek esetén; az egyes kiadók címlap megformálási szokásai, esetleg diakrón áttekintésben; a címszövegek helyesírásai különösségei stb... Az olvasó szolgálatban szinte kínálják magukat a legkülönbözőbb olvasáskutatási témák. A legkülönbözőbb segédkönyvtárak kialakításának tapasztalatai szintén érdekesek a közreadásra stb.../

E területek dolgozóit pályázatok, pályadíjak kiírásával, témák, ötletek adásával, egyes témákra munkacsoportok szervezésével lehetne segíteni. Legfontosabb alapelvnek itt azt tartom, hogy a napi rutin munkához kapcsolódó témákat kell megtalálni. Nem tartom lehetetlennek a Keresztury pályázat összege egy részének ilyen célokra való felhasználását. A könyvtári munka napi gyakorlatához kötődő elméleti munka nagymértékben emelné e feladatok presztizsét is.

2. Szükségesnek látszik az OSZK fiataljai számára egy az Évkönyvnél esetleg igénytelenebb kivitelű, de megfelelő szakmai színvonalat képviselő publikációs fórum megteremtése. Ennek a következő feladatai lehetnének:

a./ Rövidíteni a doktorálás és az első publikáció közti időt. A doktori disszertációk rövidített formában, az eredmények lényegét bemutató közlésére esetleg kötelezni is lehetne a doktorálókat. Továbbá, ha nem készül el 2 év alatt a disszertáció, egy-egy fejezet előzetes közzététele megfogható alapját jelentené a megírásra adott idő további 1-2 évvel való meghosszabításának. Ezzel a jelen gyakorlat ellentmondásossága is megszüntethetővé válna.

b./ Fórumot biztosítani a napi könyvtári munkához kapcsolódó tanulmányok közlésére.

c./ A közgyűjteményekben dolgozó fiatalok számára nem csak könyvtári szinten, hanem országosan is van a publikációs lehetőségeknek egy hiánya. A feldolgozó munka során gyakran futnak át a könyvtárosok kezén olyan adatok, dokumentumok, amelyek közérdeklődésre tarthatnak számot, értékük, mennyiségük, vagy éppen a feldolgozó könyvtáros

az irányu érdeklődése, felkészültsége nem teszi lehetővé a teljes értékű tudományos közlést. Egy-egy újonnan beszerzett könyvre is érdemes néha felhívni a figyelmet, mielőtt eltűnne a "süllyesztőben". Egy adattárszerű kiadványban pedig mégis a köz számára is hozzáférhetővé lehetne tenni ezeket az elszórt adatokat. Ilyen próbálkozás van már a Szegedi Egyetemi Könyvtárban. Ujabban kísérleteznek a Történelmi Tár felújításával is.

A fenti feladatok ellátására elsősorban egy sorozat kialakítására gondolunk, amely igen rugalmas szerkesztési elvekkel működne, szükség szerinti periodicitással, de rövid átfutási idővel jelenne meg /esetleg sokszorosított formában/.

Felmerült az a gondolat is, hogy e célra szerkesztési elveinek /és terjedelmének/ megfelelő módosításával az OSZK Hiradó is alkalmassá tehető.

Az "a + b", illetve a "c" pontokban vázolt feladatokra különböző fórumok is elképzelhetők. /Tehát nem egy sorozat, hanem kettő, vagy sorozat + függelékként adattár stb.../

Igényesebb külső kiállítás esetén megfontolható, hogy idővel az Évkönyv feladatait is átvehetné e sorozat.

Bármelyik megoldás esetén a közlemények megfelelő szakmai ellenőrzését és illő díjazását természetesen biztosítani kell.

Dr. Heltai János

FIATALOK BESZÉLGETÉSE AZ EGYÜTTÉLÉS C. FILMRŐL

...Mindössze heten gyűlünk össze az OSZK dísztermében. Gyarmathy Livia rendezőnő legyint: "A minőség a fontos, nem a mennyiség..." Ugy látszik, a magyar film népszerűsége a mélyponton van. Bujtor Csöpi óriási nézettsége mellett jó, sőt világszínvonalu magyar filmek futnak le kongó mozikban.

...Tipikus-e a filmben felvetett probléma?

/Egy sváb származásu lány és egy székely fiu össze akar házasodni Baranya megyében. A szülők ellenzik. Miért? A dokumentumfilm igyekszik feltárni a multban gyökerező konfliktusokat. Higgadtan, okosan. Bemutatja a német nemzetiség ellentmondásos történetét, a bukovinai székelyek /csángók/ kálváriáját. Történelmünk "fehér foltjait."/.

... Konkrétan: a filmbeli szituáció nem "husbavágó". Nemzetiségi politikánk példát adhat a világnak. De a filmen feltárul a nemzetiségi gyűlölködés mechanizmusa és ez egyete-

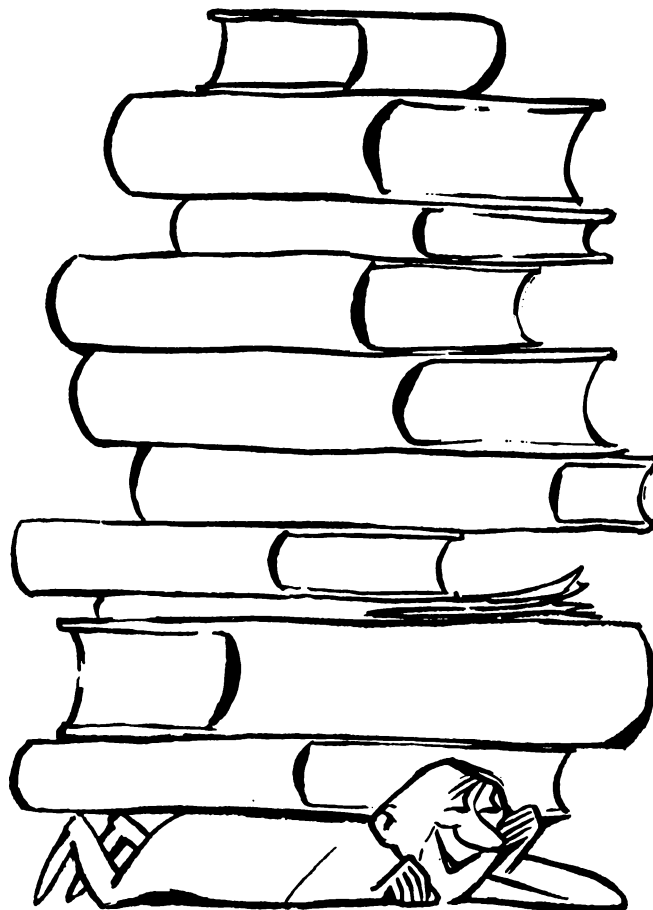
- mes érvényű figyelmeztetés minden hasonló szituációban, bárhol a világon...
- ...A filmben sok az új adat, és sok kérdés merül fel azonnal. Milyen arányban vettek részt a német nemzetiségűek a Volksbund tevékenységében? Ez területenként változó volt. Hányan maradtak a magyarság hívei? A hozzánk hű svábok külön szervezetet hoztak létre. Miért nem tudtunk eddig erről? Létezett-e olyan ember, akit erőszakkal toboroztak az SS-be - Magyarország területén?! Létezett. Milyen szempontok szerint folytak 45 után a kitelepítések? Igazságosak voltak-e minden esetben?! A német csapatokkal együtt kb. 20 ezer sváb menekült el, később 185 ezret telepítettek ki... Valószínű, hogy az igazán bűnösök az első csoporttal "leléptek"... A filmben viszont látunk olyan kitelepítettet, aki három országhatáron át szökött haza...
- ...Ismerjük-e igazán a csángók sorsát? Hol is van Bukovina? Hogyan, mikor települtek oda? Hogyan zajlott le 1942-43-ban "áttelepülésük" Bácskába? Szívszorító képek. Ünneplő tömeg várja a vonatokat. A székelyek leborulva csókolják a magyar földet... A letelepedés /"otthon szebb házuk volt"/ és a menekülés, szekereken. A sváb házak istállóiban huzzák meg magukat. A sváb asszony lelöki a székely asszony fazekát a tüzhelyről, de az visszateszi, mert gyerekeinek enni kell...
- ...Nem egy-de tíz drámára való "anyag". Parázsként izzó emlékek élednek ujja. Régi összetűzések emléke kísért /székely ölt svábot, sváb ölt székelyt/. A kitelepítettek házaiba a székelyeket költöztették... A kör bezárult!
- ... Hogyan született a film ötlete? Véletlen találkozás a Baranya megyei németekkel. A visszahuzódásuk, különös népviseletük, az hogy maguk között csak svábul beszélnek... Mitől félnek? Miért ilyen csöndesek?
- ... Nehéz volt-e megnyerni őket a film számára? Volt olyan, akihez nagyon sokszor vissza kellett menni. Mert vannak emlékek, amiről ma is nehéz beszélni - kamera előtt...
- ...NSZK koprodukciós a film. Fizettek-e a németek, hogy "kimosdassák" itteni rokonaikat? Ez nem igaz! "Semmibe nem szóltak bele" mondja a rendező.
- ...Dacból viseltek kokárdát a székelyek az esküvőn? Nem. Ez náluk szokás esküvő alkalmával.
- ...Mi lett a házaspár további sorsa? A székely fiu házat épít, erején felül dolgozik. Meg akarja mutatni, hogy "csakazértis" képes erre. Mit szólnak majd a lány szülei, ha a ház felépül? Talán azt, hogy "Igaz, hogy székely, de mégis dolgozó?!..." Rettenetes.
- ...Feltépjük-e a sebeket, vagy hagyjuk, hogy a múlt magától "múlt idővé váljon"? Nehéz kérdés. A múlt eseményei ma is hatnak, sokszor károsan és egymás ellen fordítják az embereket.

Idézzük fel a történelmet, de ésszel és türelemmel, és - az egyenlő jogok alapján "rendezzük végre közös dolgainkat"!

...1984. januárjában az Együttélés című film - szerintem is, reálisan megkapta a filmkritikusok díját.

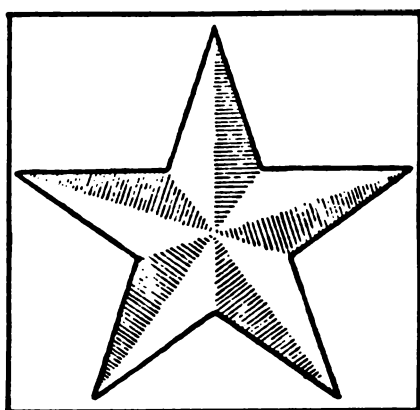
...Kedves OSZK-fiatalok, én elismerem, sok rossz magyar filmet látni mostanában, sőt "szájbarágós" dokumentumfilmekből mérgezésünk van! De! A Küldetés vagy a Halottlátó nem volt rossz alkotás. Legyünk nyitottabbak! Mert az Együttélés -t látni, és ezen a beszélgetésen résztvenni - nem ártott volna - sokkal sokkal több OSZK fiatalnak.

Maróti Ádám

KÖNYVTÁRUNK ÉLETERŐL

A PÁRTSZERVEZET HIREI

Az OSZK MSZMP alapszervezete 1983. évi beszámoló taggyűlését december 12-én tartotta. A taggyűlést az éves munka értékeléséről tartott pártcsoport-értekezletek és egyéni beszélgetések előzték meg. A felmerült kérdések alapján megállapítható, hogy az 1982 évi beszámoló taggyűlésen felvetett fő témák idén is aktuálisak maradtak, mivel rövid idő alatt nem oldhatók meg. A pártcsoportok véleményét is tükröző vezetőségi beszámolót Somogyi Pálné titkárhelyettes ismertette.

A beszámoló fő témái a következők voltak: a pártvezetőség munkája és kapcsolata a pártcsoportokkal, a pártcsoportok munkája, a vezetőségi üléseken és a taggyűléseken tárgyalt témák, az agitációs és propaganda tevékenység értékelése, a pártvezetőség véleménye az SZB és a KISZ-vezetőség munkájáról, a munkatervhez képest elmaradt témák és az elmaradás okai.

A titkári teendőket - a titkár másirányú elfoglaltságai miatt - az év nagy részében a titkárhelyettes látta el. A munkahelyi vezetőcserék következtében a pártvezetőség összetétele kedvezőtlenül alakult /tul sokan közülünk szakmai vezetők/, de a jelenlegi vezetőségi tagok 1984-re még vállalni tudták a vezetőségi tagsággal járó munkát.

A pártcsoportok egy része nem tart rendszeresen értekezleteket, ugyanakkor több helyen hiányolták a jobb tájékoztatást a vezetőség tevékenységétől. A vezetőség - a Gazdasági Igazgatóságon ujonnan választott bizalmi kivételével - minden pártcsoport-bizalmit beszámoltatott 1983-ban, és nagyra értékelte a 3. csoportnál a jó közösségi szellemet, a KMK pártcsoportjánál pedig az élénk politikai és szakmapolitikai érdeklődést.

1983-ban húsz vezetőségi ülés és hat taggyűlés zajlott le, főbb témái a következők voltak:

- a KB áprilisi határozata alapján az eddig végzett munka és a feladatok áttekintése;
- a pártcsoportok és a pártvezetőség hatásköri listájának végleges kialakítása, részvétel a demokratikus fórumok jogositványainak meghatározásában;
- szervezeti élet, aktivitás, fegyelem, a pártmunkák áttekintése;
- pártcsoportokban viták politikai kérdésekről, ezekről beszámoló a taggyűléseken;
- szakmapolitikai munka /intézményi beszámoló és munkaterv, az új szervezeti és működési szabályzat, az új gazdálkodási rendre való áttérés, állásfoglalás az új, olvasószolgálati főosztály létrehozásáról, az OSZK központi szolgáltatásai, a vári helyzet és a megoldatlan kérdésekről készített minisztériumi felterjesztés véleményezése/;
- szociális kérdések /étkeztetés a vári épületben/;
- a vezetőség minden fontos kérdésről tájékozódott, és állást foglalt a hatáskörébe tartozó személyi ügyekben.

Az agitációs és propaganda-munkában a pártoktatási szemináriumok korábbi jó színvonala esett, kevés a csoport, és a témák nem eléggé változatosak. Kevés volt a szabad pártnap.

A pártvezetőség szerint az SZB főleg szociális kérdésekkel foglalkozott; az új KISZ-vezetőség a korábbinál jobban dolgozott.

A munkatervből elmaradt témák közül kettő /beszámoló a kutatás-szervezésről és az 1983. évi kádermunka értékelése/ átkerült az 1984. évi munkatervbe, az ötnapos munkahét tapasztalatainak elemzése pedig - a pártvezetőség véleménye szerint - aktualitását veszítette.

A beszámolóval és a határozati javaslattal kapcsolatban több kérdés, hozzászólás hangzott el, majd élénk vita következett. A kérdések közül egy a határozati javaslatnak a pártnapokkal kapcsolatos pontjára vonatkozott, az összes többi és a hozzászólások is a vári felkészülés és az építkezés helyzetére, a költözéssel kapcsolatos problémákra, megoldatlan kérdésekre hívta föl a figyelmet. Többen hangsúlyozták a dolgozóknak a várról való részletes, pontos tájékoztatásának elsőrendű fontosságát. Sonnevend Péter közölte, hogy minden hónap első hétfőjén, munkaidő után fogadja a vár iránt érdeklődőket, és tájékoztatja őket az aktuális helyzetről.

A határozati javaslathoz tett kiegészítések és módosító indítványok figyelembe vételével a taggyűlés határozatokat hozott.

Kiemelkedő pártmunkájukért a következő párttagok részesültek könyvutalvány-jutalomban:
Bor Kálmán, Mihály Józsefné, Rosta Lajosné, Vadász Ferencné.

Kastaly Beatrix

H A T Á R O Z A T O K

1. Az év során megkezdődő felköltözés a könyvtár új vári otthonába rendkívüli helytállást követel minden párttagtól. A szakmai, áttelepülési és elhelyezkedési nehézségek között fegyelmezettségünkkel segítsük a könyvtár munkájának mielőbbi megindulását.
2. Az alapszervezet a külső feltételek megteremtése mellett alapvetőnek a belső felkészülést tartja. Javasolja az állami vezetésnek: felelőssége tudatában a hozott döntéseket minél szélesebb körben ismertesse folyamatosan, törekedjenek azoknak egységes szellemben való megvalósítására. A döntések meghozatala után semmiféle eltérő magatartás nem engedhető meg, illetve a megfelelő következtetések haladéktalan levonásával kell, hogy járjon.
3. A szakszervezettel közösen mindent meg kell tenni azért, hogy a vári épületben a dolgozók szociális körülményei megfelelően alakuljanak /étkezés, közlekedés, bevásárlás/.
4. Továbbra is módot kell adni arra, hogy a könyvtár minden munkatársa megismerhesse a beköltözés előtt közvetlen munkakörülményeit, a vári épület egészét. A költözés és a betelepítés körülményeiről folyamatosan tájékoztatni kell a dolgozókat.
5. A párttagok tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy a munkahelyi demokrácia fórumainak tartalmi munkája javuljon.
6. Növelni kell a taggyűléseken való aktivitást. Folytatni kell azt a gyakorlatot, hogy a pártcsoportok saját kezdeményezésükre aktuális politikai és szakmai kérdéseket vitassanak meg, az ott elhangzott vélemények kerüljenek a taggyűlés elé.
7. Újjá kell szervezni a pártoktatást, bővíteni kell az oktatók körét. Rendszeresebben kell szabad pártnapokat tartani.
8. A KISZ szervezettel együttműködve foglalkozni kell a pártépítés kérdéseivel, nehézségeivel.

A SZAKSZERVEZET HIREI

Az OSZK szakszervezeti bizottsága az elmúlt félévben négy alkalommal jött össze a napi aktuális ügyek, a várható teendők megvitatására.

Augusztus közepén /a június végi bizalmi testületi megbeszélés nyomán/ a központi épületek dolgozóinak közétkeztetése volt a legfőbb napirendi téma. Az SZB a dolgozók véleményét és érdekeit messzemenően figyelembe véve igyekezett

a gazdasági igazgatósággal közösen kialakítani az új közétkeztetési rendet, amelyet a Kis Híradó 8. /október 3./ számában közöltünk. Ezen kívül a szabadságok kiadására vonatkozó főigazgatói utasítás tervezetét tárgyalta meg és hagyta jóvá a bizottság, majd pedig a személyzeti osztályvezető előterjesztésére egy főosztályvezetői és egy főosztályvezető-helyettesi kinevezési javaslatnál véleményezési jogával élt.

Szeptember 28-án az új közétkeztetési rend napi gyakorlatában előforduló ügyintézési zökkenőkön próbáltunk segíteni. - Összefoglaló jelentés készült a Művelődési Minisztérium számára a vári költözésünkkel kapcsolatban /az eddig végzett munkák, a jelenlegi helyzet, problémák és javaslatok/, amelyet a könyvtár vezetősége kiegészítő javaslatokra az SZB-nek átadott. Október 1-i /tehát igen rövid/ határidővel írásban eljuttattuk az intézményvezetéshez hozzászólásainkat /a dolgozók szociális- és munkakörülményeinek hangsúlyozásával/. - Ezen az ülésen beszéltük meg 1983/1984. évadra a szakszervezet által rendezett előadássorozat előkészítését is a szakszervezeti bizalmiak jog- és feladatköre címmel.

Október első hetében az 1983.évi jutalmazási tapasztalatok összegezése után az SZB elfogadta a szakszervezeti bér- és jutalmazási bizottság javaslatát a november 7-i jutalmazás irányelveire. Ezután az október 21-i nyugdíjas találkozó szervezése, valamint a - sajnos állandóan aktuális napirendi pont - a közétkeztetés mellett szó esett a bolgár-török tanulmányut tapasztalatairól is.

Egy hónap elteltével, november 8-án, ülésünk napirendjén az alábbi témák szerepeltek: az alacsony jövedelemmel rendelkező nyugdíjasaink támogatása, a télapó-ünnepség megszervezése, az év végi beszámoló csoport-taggyűlések előkészítése, az 1984. évi költségvetés /amelyet december első hetében a bizalmi testület megszavazott/ és aktivistáink év végi jutalmazása.

A november 3-i Vári operatív bizottság üléséről készült emlékeztető ismertetése nyomán az SZB határozata: minden alkalommal /ahogy eddig is/ az emlékeztetőben szerepeljen a szociális körülmények megteremtésének hangsúlyozása /ebédlő, bevásárlási lehetőség, orvosi rendelő kérdése, szakszervezeti könyvtár/. A szerelési munkák idejére elrendelt ügyelettel kapcsolatos két írásos észrevételt az SZB továbbította az állami vezetésnek.

A TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI TANÁCS /TT/ 1983.ÉVI MUNKÁJÁRÓL

A 8 tagú TT változatlan személyi összetétellel működött, csupán a feladatkörök elosztásában történt változás.

Segélyezési felelős: Divényiné Váradiné Zsuzsa
Üdültetési felelősök: Losonci Andrásné /SZOT és Művelődési Minisztérium üdülői/
 Jávoriné Ferencné /Balatonszéplak és Zirci kutatószobák/
Nyugdíjasok felelőse: Patay Lászlóné /korábban segélyezési felelős volt/
Nyugdíj-előkészítő: Kovács B. Istvánné
Munkásellátás: Jenei Anikó és Petrovics Béláné

Segélyezésre 126.500.-Ft-ot fordíthattunk. /Szakszervezeti és munkaadói segély együttesen/. Intézményes segélyben 20 fő részesült szülés vagy temetés alkalmával: 11.200.-Ft. Rendkívüli szociális segélyt kapott 103 dolgozónk, ill. nyugdíjasunk, 115.300.-Ft-ot. Átlagosan 1.120.-Ft jut egy kérelemre. 119 üdülői beutalás volt az év folyamán.

SZOT beutaló családok 5	Műv.Min.üdülő családok 13
házaspári 9 /ebből 1 Pozsony-Bécs hajóút/	B.széplak családok 25
szóló 13 /ebből 2 AI-Duna hajóút/	Zirc családok 50
gyermek 4	

Nyugdíjasaink életkörülményeinek, helyzetének feltérképezésére 196 kérdőívet küldtünk ki tavasszal. 136 választ kaptunk. A felmérés során számtalan volt munkatársunk jelentkezett, akiről eddig szinte semmit nem tudtunk. 31 nyugdíjasunk helyzetét ítéltük olyanak, ahol feltétlen segítségre van szükség. A részesedési alap átcsoportosításával, munkatársaink önkéntes befizetéseiből és a szakszervezeti segélykeretből 43.000.- Ft-ot osztottunk ki támogatásként az év végén.

Nyugdíjba készülő kollegáink segítségét, felvilágosítást kértek és kaptak 37 esetben. /19 nyugdíjazás, 15 időmegállapítás, 3 rokkant nyugdíjazás./

Munkásellátási felelőseink a leltározáson túl a változatlanul problémás ebédelési lehetőségen próbáltak több-kevesebb sikerrel segíteni.

Jenei Ildikó
TT-elnök

Az OSZK Énekkarának az 1983-ban végzett munkájáról

A kórus téli szünet után január 24-én kezdte meg újra munkáját. Február 12-13-án Visegrádon tartottuk téli edzőtáborozásunkat. Március 8-án a Kandó Kálmán Műszaki Főiskola nőnapj ünnepélyén szerepeltünk /szerény tiszteletdíjat is kaptunk érte/.

Április 16-án volt az 1982-83-as évadra eső "Kóruspódium" felvételünk a Rádióban.

Április 23-án fogadtuk a kassai Csermely Kórust az OSZK Disztermében, ahol közös hangversenyen léptünk fel. Az együttes kórusunk vendégeként 2 napot töltött Budapesten. A viszontlátogatást decemberre terveztük, ez azonban nem valósult meg, részben a Csermely kórus karnagyának közbejött súlyos betegsége miatt, részben pedig mivel még nem kaptak engedélyt a hangverseny megtartására. Így 1984-ben várható a cserelátogatás realizálása.

Május 15-én a Solymári Zenei Napok keretében felléptünk egy kamarakórustalálkozón a solymári művelődési házban.

Junius 20-án évadzáró koncertet tartottunk Liszt és Kodály műveiből a Közalkalmazottak Szakszervezetének Puskin utcai székházában.

Nyári szünet után

Augusztus 29-én kezdtük újra próbáinkat.

Szeptember 10-11-én Diósjenőn rendeztük meg őszi edzőtáborozásunkat.

Szeptember 26-án ismét rádiófelvételünk volt, ezuttal az 1983-84-es évad "Kóruspódium"-a részére.

Október 15-16-án rövid ausztriai vendégszereplésen vettünk részt. Már 15-én este elutaztunk Kőszegre. 16-án mentünk át Doborjánba /ma: Raiding/, ahol Liszt-hangversenyt adtunk egy osztrák-magyar közös munkában készült Liszt-könyv bemutatója alkalmából. 17-én a kismartoni /ma: Eisenstadt/ dőmben énekeltünk.

Október 21-én néhány számmal közreműködtünk az OSZK nyugdíjas-találkozóján.

November 4-én egymás után 2 főosztály ünnepségén szerepeltünk az OSZK-ban.

December 16-án, Kodály születésnapján karácsonyi koncertet rendeztünk az OSZK-ban.

Vavrinecz Veronika - Párkainé Eckhardt Mária

TANULMÁNYI KIRÁNDULÁS BULGÁRIÁBAN ÉS TÖRÖKORSZÁGBAN

1983. szeptember 25 - október 1.

I.

"DZSERE MÁDZSÁR, CSERE-BERE"

"Kedves, drága, aranyos vendégeim! Az idő is sir, hogy utra kelni lát bennünket, de vigasztaljon az, hogy a kedvünkért éppen ma tértek vissza a téli időszámításra, s így egy órával többet alhattunk" - így kezdte idegenvezetőnk, Laborcz Anikó néni a bemutatkozást e borongós vasárnap reggelén.

Autóbuszunk átszágulott az Alföldön és még a délelőtti órákban a magyar-jugoszláv határátkelőhelyre, Tompára érkezett. Némi várakozás után továbbindultunk Belgrád felé.

Rövid sétát tettünk a hajdani nándorfehérvári vár bástyáin, ahol visszagondoltunk az 1456-os világraszóló győzelemre és az 1521-es keserves évre, amikor a gyengülő magyarság elveszítette e fontos déli végvárát. A vár kerengőjéről elénk tárult a párába burkolózott modern Belgrád és a Duna-Száva háromszöge, ahol egykoron Hunyadi csajkásai áttörték a török hádigályák ostromzárát.

Jugoszláviában megcsodálhattuk a lakóépületek változatos képét, nyomát sem leltük a nagyvárosi lakótelepekre oly jellemző egyhanguságnak, fantáziánélküliségnek.

Időnk rohanvást telt, átrobogtunk fél Szerbián és estére egy kis városkába, Svetozarevóba értünk. Akiket fűtött a kíváncsiság és a viharos szél nem rettentett vissza, vacsora után rövid sétára indultunk szállásunk, a Hotel Jagodina környékére. A nevezetességekben nem bővelkedő város kirakatai szolgáltatták a tájékozatlanabb turistának az első igazi meglepetést: az érdeklődő saját szemével győződhetett meg az infláció kedvezőtlen hatásairól. A kényelmes szállodában töltött nyugodalmas éjszaka és a "diétás" reggeli után ismét buszra szálltunk. Ezen a napon már nagyobb távolságot kellett megtennünk, hisz el kellett jutnunk Bulgárián keresztül a török határ közelébe, Szvilengradba. Nagy Pál és Szekeres László - sofőrjeink - mindent megtettek, hogy a program szerint érjük el a várost. Így Szófiában csak a Bolgár Nemzeti Könyvtár meglátogatására gondolhattunk. Az 1950-es évek stílusában készült épületet a város szívében leltük meg. Könyvtárosaink közül többen ismerősükre találtak a kedves, magyarul jól beszélő bolgár könyvtárosnőben, Pavlina Kaludinában, aki végigkalauzolt bennünket az épületben.

S mit láttunk még Szófiából? Egy keveset az autóbusz ablakából... Bár a kíváncsiak és a fürgébbek még elszaladtak a könyvtárlátogatás után megcsodálni a közeli Alekszandar Nevszki székesegyházat. A múlt században épült templom pompás ikonosztáza és gazdag diszítése magával ragadta a szemlélő képzeletét. A bolgár történelemben járatlan turista ugyanakkor keveset értett meg a látottakból, különösen, ha inkább a vásárlási kedv buzgott fel benne és nem elégült ki az adott időpontban.

Gazdag multú, régi bolgár városokat /pl. Pazardzsik/ hagyva magunk mögött érkeztünk meg a középkori bolgár kultúra egyik központjába, a Marica folyó melletti Plovdivba. Közfelkiáltással döntöttünk úgy, hogy ebben a régi műemlék- és vásárvárosban meg kell állnunk rövid időre. Végigsétáltunk az óváros jellegzetes faoszlopos, előreugró emeletes, ódon házai között és bepillantottunk az utcától kőfallal elkerített Konsztantin és Elena templomba is. Az óváros ma már felújított házait egykor gazdag bolgár kereskedőfamilies lakták. A házak tipikus oromdiszei és színompás virágdiszei megkapó látványt nyújtottak.

Napnyugta után, de még időben érkeztünk Szvilenrádba. Vacsoránk nem gasztronómiai meglepetés, inkább a kitűnő bolgár konyha szálnalmas megcsufolása volt. Az inyencek a "hivatalos vacsorát" sopszka szalata-val igyekeztek feledtetni.

Valamennyien - akik még nem jártunk Törökországban - nagy várakozással és némi izgalommal néztünk a harmadik nap elé. A bolgár-török határon "delegációnk" minden nehézség, várakozás nélkül átjutott, ellentétben a külföldön dolgozó török vendégmunkásokkal, akiket alaposan átkutattak. Meglepve láttuk a török határállomás patika-tisztaságát, a rendet, és nyomát sem tapasztaltuk bármiféle "keleti-zürzavarnak". Mint megtudtuk, a rend és a tisztaság a katonai hatalomátvétel egyik el nem hanyagolható következménye.

Törökországi utunk első állomása Edirne /az egykori Drinápoly/ volt. Itt kaphattunk először izelítőt a török dzsámi-építészet nagyszerűségéről. A Szelim mecsethez foghatót utunkon csak Isztambulban láttunk. A négy minaretes hatalmas építményről, amely az egykori török birodalom tekintélyét is szimbolizálta, fotósaink sok-sok felvételt készítettek. A minaretek kerengőjéről ma már hangszórókból sugározzák a müezin hangját az "igazhitűeknek". A mecset tövében meghuzódó bazár és a bundaüzlet - ahol magyarul kiválóan beszélnek - alkalmasint jobban felvillanyozta egyes kollegáink képzeletét, mint a török történelem viharait átélő dzsámi látványa. Kinek a pap, kinek a papné - tartja a magyar közmondás... Edirnéet elhagyva az autót gyéren lakott, mezőgazdasági művelésre alkalmatlan, szegényes vidéken vezetett át. Babaeskinél fordultunk délnek, Rodostó - a mai Tekirdağ - irányába. Már messziről megpillantottuk a Márvány-tenger haragoszöld-mélykék, erősen hullámzó vizét. A tenger melletti domb lejtőjén magasodik a helyreállított Rákóczi-ház, amely ma a száműzöttek relikviáit őrzi és méltóan emlékeztet a szabadságharc egykori hőseire, vezéreire. A Magyar utca többi, még helyreállítatlan épülete a XVIII. században ugyancsak a menekült kurucoknak adott hazájuktól távol otthont - a szultán kegyelméből. Könyvtárunk nevében megkoszoroztuk a muzeum Rákóczi-emplék helyét, bepillantottunk Mikes Kelemen apró dolgozószobájába, majd buszra szállva Isztambulba indultunk. A jól kiépített autót a Márvány-tenger partján kacskaringózott, követve a tenger partvonalát. Nagy szőlőültetvények, kukorica- és napraforgótáblák mellett szaladtunk el és közléről láthattuk a tengerpart hatalmas lendületű üdülőépítkezéseit. Törökország is szeretné kihasználni kedvező adottságait és Görög-

ország példája nyomán minél nagyobb profitra akar szert tenni idegenforgalmában. A török építészeti hagyományok szerencsésen párosultak a modern építészet törekvéseivel - ami különösen a gazdag villanegyedekben szembetűnő, mozgalmas látképet nyújt. Egy furcsaságra is felfigyeltünk, ha gondosan szemléltük a készülő házakat: többségüket nem fejezték be, tetőszerkezet nélkül árválkodtak. Megtudtuk a jelenség - avagy szokás - magyarázatát is: amennyiben nem fejezik be az építkezést, négy évig nem kell a tulajdonosnak adót fizetnie. A települések mindegyikében ott magasodnak az új vasbeton mecsetek, karcsu minaretekkel. Már Isztambul elővárosában izelítőt kaptunk a világváros forgatagából. Gépkocsik, mikrobuszok áradatában kiválóan manőverezett sofőrünk, amire nagy szükség is volt, mert a török járművezetők és gyalogosok fittyet hánynak a közlekedési szabályoknak. A város szívében, a forgalmas főutvonal melletti "Kent" szállodában laktunk. Török részről kitörő örömmel, lelkesedéssel fogadták a magyar "rokonokat", leendő vásárlókat is látva bennünk.

Vacsora után kíváncsian vettük nyakunkba a várost, igyekeztünk minél többet megismerni az esti Isztambulból. Sokak bánatára a bazár már este 7 órakor bezárt, így másnapra halasztott felfedezése. Látnivaló így is akadt bőven. A teázók előtt kis székeken, padokon üldögéltek a pipázó férfiak, akiknek többsége munkanélküli. Napjaikat alkalmi munkával töltik, ha találnak maguknak. A nagyarányú munkanélküliség, az olcsó munkaerő a vállalkozó szellemű török családokat arra kényszeríti, hogy vendégmunkásként a nyugat-európai országokban próbáljanak szerencsét. A sejtelmes keleti sötétségben sok-sok "taksi" vadászott utasokra, nem nagy eredménnyel. A magyar szó hallatán lépten-nyomon jobbnál-jobb vásárlási lehetőséggel kecsegtettek bennünket a magyarul többnyire kiválóan beszélő kereskedők, akikről nehezen lehetett szabadulni üzletkötés nélkül. A munkanélküli törökök viszonteladóként, csekély juttatás fejében, a járdán sétálgatva vagy kis széken ücsörögve kínálták portékájukat.

Sikátorokban, girbe-gurba utcákon juthattunk el a Boszporusz partjára és gyönyörködhattunk Isztambul és az öböl vizén ringatózó hajók fényében. Fáradtan, felejthetetlen élményekkel gazdagodva tértünk nyugovóra.

Másnap városnézés szerepelt programunkban. A régi szultáni rezidencia - a Topkapi-szeráj - megtekintésére nemhogy másfél óra, de másfél nap sem lett volna elég. Megcsodáltuk a minaretes Kék Mecsetet és a törökül Ayasofyá-nak nevezett székesegyházat, amelyet még a bizánci korban építettek, majd a törökök is használtak; ma muzeum.

A karcsu, modern Európa-hidon átkeltünk vagy rövid másfél-két órára Ázsiába is. Isztambul ázsiai részéből csak egy "szuperbazárt" vehettünk alaposabban szemügyre.

A Szulejmán Könyvtárban érdekes nyomtatványokból, diszes könyvekből láthattunk tartalmas kiállítást. A délután további részében mindenki szabadon hódolhatott vásárlási szenvedélyének.

Előző napi vásárlásaival elégedett csoportunk másnap, reggeli után indult el Bulgária felé. A viszonylag gyors határátkelés után megkezdtük balkáni bolyongásainkat, amelyben élményt csak a bolgár falvak képe jelentett. Többszöri eltévedés és elterelés után megérkeztünk Neszebárba.

A hajóalaku félszigetre éjszakai sötétségben jutottunk be. A bátrabbak vállalkoztak az elemlámpás városnézésre a kivilágítatlan sikátorokban, utcákon. A sejtelmes félhomályban

is érzékeltünk valamit a Szent Paraszkeva templom diszes kőfaragásaiból, az egyszerű Szent Tódor templomból. Neszebar megmutatta az ősi bolgár házak formagazdagságát, a remek faépítészetet. Ezek a műemlék-házak a mai napig is lakóházakként szolgálnak.

Folytattuk éjszakai utazásunkat Sumen felé, ahol a következő szálláshelyünk volt. Az iparral foglalkozó kisvárosban nincs sok látnivaló, multja alig több mint egy évszázadra vezethető vissza. A külföldiek többnyire a Tombul dzsámiért keresik fel a várost, de nekünk, magyaroknak a Kossuth-émlékház is nagy vonzerő.

Kossuth Lajos vezetésével 1849. november 23-án érkezett meg viszontagságos utazás után a miniszterek, tábornokok, tisztek, közhonvédek emigráns csapata. Magyarország kormányzója Ali Rifat bej házában kapott szállást. Ma szépen helyreállított, minden tárgyában Kossuth-ra emlékeztető muzeum. Delegációnk itt is elhelyezte a megemlékezés koszoruját és a pincétől a padlásig bejárta az épületet. Némi szabadidő után folytattuk utunkat a Sipka-szoros felé. Utközben megálltunk - néhány fotó készítésének erejéig - Veliko Tarnovóban is.

Madártávlatból megnéztük a Turszka mahalát, a város egyetlen török dzsámiját, gyönyörködtünk a Carevec-dombban és a rajta elterülő palotavárosban.

Veliko Tarnovóból csodálatos ut vezetett a Drjanovói kolostorhoz, amely 1876-ban került az események középpontjába. Itt sáncolta el magát többszáz bolgár felkelő, hogy visszaverje a török hadakat. Az elesett harcosok ma diszes mauzóleumban pihennek. Fürgébb utastársainknak arra is jutott ideje, hogy megtekintsék a Kolostor ikonkiállítását.

Buszunk szép komótosan folytatta útját a Sipka-szoroshoz. Nemcsak természeti szépségéért, a gyönyörű kilátásért keresik fel a külföldi és hazai turisták ezrei, hanem hogy megemlékezzenek az ott lezajlott csatáról is, amelyben 1877-ben véres harcok árán állította meg a bolgár sereg az előrenyomuló török hadakat. Kevés időnk lévén, mi csak a parkolóból tekinthettük meg a 31 m magas emlékmauzóleumot.

Tíz perces pihenő után folytattuk utunkat a bolgár-jugoszláv határ felé, rajta átkelve pedig Svetozarevóba, ahová fáradtan, éjfél tájban érkeztünk meg. Ott azonban kiderült, hogy szálláshelyünket kiadták egy másik csoportnak. Felélénkülve, humorral fogadtuk a hírt és kíváncsian vártuk a jövőt. Mint kiderült, 30 km-re szállodával és meleg vacsorával várnak. Ezt a 30 km-t sikerült is 50 perc alatt megtennünk szakadó esőben, dimbes-dombos, kanyargós útvonalon. A hotel fekvésének szépségében és a szerbiai táj gyönyörűségében csak másnap reggel tudtunk igazán elmélyülni. Sohase fogjuk elfelejteni a Hotel Levac alkalmazottait, akik éjjel 2-kor is vidáman és frissen fogadtak bennünket.

Egésznapos utazás várt ránk Budapestig. Utközben egyetlen nagyobb pihenő volt Novi Sadban. Vajdaság fővárosa hideg idővel fogadott minket. Akinek még volt mit elköltenie, azt még itt megtehetette. Végigsétálva az óváros főutcáján, érzékeltünk valamit a város hangulatából. A Nagytemplomot sajnos nem tudtuk megnézni, mert zárva volt, de helyette láthattuk a pár éve elkészült új színházat.

Látogatás tettünk a Várban is, ahonnan a rossz idő ellenére is gyönyörködtünk a kilátásban. A vár egész Európában a legnagyobb katonai erődítménynek számít. Nagyon jó állapotban maradt fenn, hisz építéséhez is már a török kiűzése után kezdtek hozzá /1692/. Hosszu története során egyetlen egyszer élt át ostromot, 1716-ban Savoyai Jenő ebből a várból rohamozta a szultáni hadakat. A várat azonban a török sohasem tudta bevenni.

A határon aztán sokan gazdagabbak lettek egy megfázással, amely a több mint két órás várakozásnak volt köszönhető, hazánk friss levegőjén.

Társaságunk felszabadultan, jó hangulatban érkezett vissza kiindulópontunkra, a Pollack Mihály térre.

Reméljük, a résztvevők jól érezték magukat, a kellemetlenségeket elfelejtik, s változatlan lelkesedéssel vesznek részt egy következő, újabb tanulmányi kiránduláson.

Borsányi Zsuzsanna - Németh László

11.

SZAKMAI PROGRAMUNK SZÓFIÁBAN ÉS ISZTAMBULBAN

Tanulmányutunk első állomására, a bolgár nemzeti könyvtárba szept. 26-án késő délután érkezünk meg.

Csoportunkat Pavlina Kaludina fogadta. Mivel az idő sűrűtett, valójában csak izelítő tudott adni számunkra a Narodna Biblioteka "Kiril i Metodi" munkájáról, amelynek alapjait 1878-ben rakták le. A mai, egyszerű homlokzatu épületben 1953 óta dolgoznak. Kaludina emlegette, hogy - hozzánk hasonlóan - ők is "kinőtték" már a könyvtárat, így az ottani könyvtárosok is nagyon várják az új otthon elkészültét.

A nemzeti könyvtári feladatokon kívül a könyvtár egyben könyvtár- és tájékoztatástudományi kutatóhely, továbbá módszertani központ. Itt készülnek a nemzeti bibliográfiák is.

Állománya megközelíti a 2 millió kötetet /OSZK: 1 990 580 köt./. Évente mintegy 20 000 a könyvgyarapodás /OSZK: 26 200 köt./ és 85 000 egyéb könyvtári egység érkezik a könyvtárba /OSZK: 90 450 köt./. Kurrens folyóiratuk 10 000 cím /OSZK: 6 104/.

10 olvasóterme közül /nagyolvasó; általános referenz; könyvtár- és tájékoztatástudományi; kézirat, régi-ritka és keleti gyűjtemény; zenei; térkép; mikrofilm; társadalomtudományi; fizika-matematikai/ csak az utóbbi kettőben jártunk. Összes olvasóhely: 400. A szakolvasótermek a különgyűjteményi táruk mellett működnek, helyi raktáraiban az állomány szabadpolcos, szakrendi felállítású. /A kutatók által a polcokon megtalált dokumentumoknak kiadáskor csak a darabszámát jegyzik fel, kérdőlapot az olvasószolgálat nem rendszeresített/. Az olvasótermeket csak a kutatók és szakemberek vehetik igénybe, egyetemisták nem. Megtudtuk, hogy az olvasók száma 25 000 /OSZK: 24 087/ és a használt egységek száma 800 000 körüli /OSZK: 298 789/. Érdekességként Kaludina megemlítette, hogy 1939-ben 2000 olvasója volt a nemzeti könyvtárnak és csak 40 000 volt a használt egységek száma. A Könyvtárközi Kölcsönzési osztály 27 ország 287 könyvtárával áll kapcsolatban /OSZK: 41 országgal/.

Futtában a katalógusokban is megpróbáltunk tájékozódni. Az olvasók munkáját a szokásos betürendes, szak- és tárgyszókatalógus segíti. A betürendes katalógusban külön talál-

hatók meg a bolgár könyvek; a külföldi könyvek bolgár és orosz fordítása; a latin betűs könyvek; a bolgár és külföldi időszaki kiadványok.

A könyveket és az időszaki kiadványokat szakkatalógus /speciális szakrend/ tárja fel és ujabban párhuzamosan tárgyszó-katalógus is készül. A nemzeti könyvtár szerkeszti a külföldi könyvek központi katalógusát. Jó az ENSZ-kiadványok feltárása. A különgyűjtemények katalógusai a különgyűjteményi táráknál találhatóak. Az 1952-től szerkesztett bolgár folyóiratok cikk-katalógusa a kutatók által igen keresett.

Csoportunk nagy várakozással tekintett tanulmányutunk második nagy állomása, a szultáni könyvtár megtekintése elé, ahová szept. 28-án kora délután érkeztünk meg, török idegenvezetőnk segítségével. Tüzes tekintetű könyvtárosnő, Mine özen fogadott bennünket és mindjárt egy kiállító terembe tessékelte csoportunkat. Szerencsénkre megtekinthettük azt a kiállítást, amely 1 hónapig felbecsülhetetlen értékű 16-17. századi unikális arab kéziratokat tett hozzáférhetővé a nagyközönség számára.

A Süleymaniye Kütüphanesi /S. Manuscripts Library/ része annak a szultáni komplexumnak, amelynek alapjait a 16. században még Nagy Szulejmán rakta le. A könyvtár a világ egyik legnagyobb keleti gyűjteményével /73 000 kézirat/ rendelkezik.

Fő feladata: 1. minden iszlám dokumentum gyűjtése, feldolgozása és róluik nyomtatott katalógusok kiadása; 2. az isztambuli egyetemi, muzeumi és közművelődési könyvtárak anyagának központi katalógusban való feltárása; 3. központ katalógus felállítás a Törökországban megtalálható kéziratokról és ezek mikrofilmen való archiválása.

Megtudtuk, hogy a kéziratok mikrofilmjei iránt egyre nagyobb az érdeklődés nemcsak a nyugati országok egyetemeiről és tudományos társaságai részéről, hanem pakisztáni és iráni egyetemekről is.

Állomány: A könyvtárnak kéziratgyűjteménye mellett 102 000 könyve és 5 000 mikrofilmje van a kölcsönözhető dokumentumokról./ Nem kölcsönözhető a kéziratok és az egy példányban meglévő könyvek, valamint a szerzők által kézzel másolt könyvek/. A Süleymaniye könyvtár nem nyilvános, török és külföldi kutatók csak engedéllyel látogathatják.

A felbecsülhetetlen értékű ritkaságokat - amelyek közül többet a kiállításon is megtekinthettünk - az 1961-ben létesített restauráló és könyvkötő műhelyben restaurálják.

A kiállításon nemcsak a kiállított ritkaságok látványa fogott meg bennünket, hanem az odavezető pár lépés is az oszlopsoros, viszonylag alacsony mennyezetű folyosókon keresztül, ahonnan minden irányban a napsütötte kupolákra és a belső udvarra láthattunk ki.

A mintegy félszáz kiállított Korán /vezetőnk Kurán-nak mondta/ közül többet a könyvtár a környező dzsámiktól kért kölcsön a kiállítás idejére. Láthattuk Törökország egyik leghíresebb Koránját: a gazellabőrre szinarannyal irt 8. századbeli szent könyvet, amelyet a Süleymaniye máskor szinte hozzáférhetetlenül őriz.

Megtudtuk, hogy a múltban néha 3 generáció adta át egymásnak a ludtollat, amíg a Szultán Ahmed-dzsámi /Kék Mecset/ világításra használt olajkormából készített tintával egy-egy Korán elkészült. Hamisításra adott lehetőséget, hogy soknak nem volt pontos kelte, amivel sokan vissza is éltek, mert még a 19. században is készültek kézzel irt, aranyborítású könyvek, amelyek az eredetiek levélmotivumu diszítését, arany és kék színezését igyekez-

tek utánozni. Hajdanán, amíg nem volt még nyomdai előállítás, a szerzők maguk másolták könyveiket, így Evliya Çelebi is, amelyet mi is láttunk. A gyönyörű Koránok mellett a kiállítás érdekessége volt egy 14. századból való könyv, amelynek lapjain kivájták a betűket és az így keletkezett "lyukszöveget" önmagában, vagy sötét háttérrel is lehetett olvasni.

Láthattuk a világ egyetlen olyan térképészeti könyvét is, amely a 14. sz.-ből való és piros-fekete színezéssel horoszkóp-jegyeket tartalmaz.

Összefoglalóul elmondható, hogy az idei tanulmányt is hozzájárult szakmai látóköri bővítéséhez. Természetes, hogy az időben ennyire összesűrített programban a vizuális élmények domináltak. E tekintetben maradandóbb lesz mindaz, amit a Süleymaniye könyvtárban láttunk.

A körülményeiben hozzánk közelebb álló bolgár nemzeti könyvtárban tett gyors látogatás aránylag kevés lehetőséget adott a tapasztalatcserére. Arra mindenestre elég volt, hogy meghatározott céllal esetleg még sorra kerülő /egyéni/ tanulmányuthoz fogódzkodókat adjon.

Tremkó Györgyné

III.

A tanulmányt lebonyolításával az előző évekhez hasonlóan a Volántourist Utazási Irodát bíztuk meg, ahol régi ismerősünk, dr. Lázár Ferencné most is segítőkészen állt rendelkezésünkre, s jól előkészítette a turista utaktól eltérő, szakmai jellegű tanulmányutunkat.

Istanbulban egy bájos, magyarul kitűnően beszélő hölgy volt az idegenvezetőnk, Veronika Marta Arbath, akiről megtudtuk, hogy magyar és 23 évvel ezelőtt ment férjhez Törökországba. Végtelenül lelkesen mutatta be a város nevezetességeit. Sokáig megmarad emlékezetünkben.

A tanulmányt sikeres megvalósulásához lényegesen hozzájárultak az intézmény főigazgatója, az állami és a társadalmi szervek vezetői. Az intézményvezetés jelentős anyagi támogatást biztosított, a KISZ vezetősége és a Szakszervezeti Bizottság vállalta az utazás előkészítését és megszervezését. Most az élményekben és ismeretekben gazdag tanulmányut befejeztével mindnyájuknak külön is köszönetet mondunk a szervezők és a 34 résztvevő munkatársunk nevében.

Szelesi Rózsa

Szerkesztőségi közlemény

Az OSZK Híradó szerkesztőségében 1983-ban több személyi változás történt: 1982 végén nyugdíjba ment a szerkesztő bizottság vezetője, Németh Mária, utóda ezen a poszton Juhász Lászlóné lett. 1983 őszén a munkatársi gárda létszáma érzékeny veszteséget szenvedett Bartos Éva és Németh S. Katalin kiválásával. A megfogyatkozott un. szűkebb szerkesztőség /a felelős szerkesztő és a szerkesztőség munkatársai/ tagjai közül Bor Kálmán és Sente Péter úgy érezte, hogy a várni beköltözésre való felkészülés, a rendkívüli állományellenőrzés és következményei ill. tanulságai miatt megnövekedett hivatali feladatai fokozódó terhet jelentenek számukra és a társadalmi munkában készülő szerkesztésre már nem marad energiájuk, ezért kérték a fenntartó társadalmi szervezet, hogy mentse fel őket e feladatuk alól.

A szerkesztőség ujjaalakítása, az új munkatársi gárda megszervezése ebben az egész intézmény számára nehéz időszakban nem volt könnyű és csak az év utolsó hónapjában valósult meg.

Ezt a számot, amely a lap történetében remélhetőleg egyetlen és utolsó alkalommal egy évfolyam három dupla számát igyekszik "pótolni", még a régi szerkesztőség jegyzi, de anyagának összegyűjtésében már sokat segítettek az új szerkesztőségi munkatársak is.

A bucsuzó szerkesztőségi tagok kérik az olvasókat, elsősorban a törzsközönsgét, az OSZK dolgozóit, tekintsék sajátjuknak e lapot, javaslataikkal és kritikájukkal, szóban vagy írásban, de aktívan reagáljanak a Híradóban megjelent írásokra és ezzel támogassák az új és a mindenkor szerkesztőséget.

A leköszönő szerkesztőségi tagok nevében

Bor Kálmán

Az OSZK Híradó szerkesztősége

a XXVII. 1984. évfolyamtól kezdve

A szerkesztő bizottság elnöke: Juhász Lászlóné, tagjai: Belitska-Scholtz Hedvig, Gerő Zsoltné, Juhász Márta, Nagy Zoltán, Rosta Lajosné, Somkuti Gabriella.

Felelős szerkesztő: Mohor Jenő

A szerkesztőség munkatársai: Batári Gyula, Borsányi Zsuzsanna, Z. Héjjas Eszter, Mándy Gábor, Maróti Ádám

A szerkesztőség titkára: Burány Tamás

Ára 12,- Ft